

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

КАЛАРАШ АНАСТАСІЯ ЄВГЕНІЇВНА

Допускається до захисту:
завідувач кафедри обліку, аналізу та аудиту,
д-р економ. наук, професор
Є.Є. Іонін
«__» _____ 20__ р.

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ
ТА ПІДРЯДНИКАМИ ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Є.Є. Іонін, завідувач кафедри
обліку, аналізу та аудиту
д-р економ. наук, професор

(підпис)

Оцінка _____ / _____ / _____

Голова ЕК: _____

АНОТАЦІЯ

Калараш А.Є. Облік, аналіз і аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками торговельного підприємства. Спеціальність 071 «Облік і оподаткування», освітня програма «Облік і оподаткування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

У магістерській роботі досліджуються розрахунки з постачальниками та підрядниками, як об'єкт обліку і аудиту, розглядається їх нормативно-правове регулювання. Розглянуто організаційно - економічну характеристику, облікову політику, особливості організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на досліджуваному підприємстві, розглянуто облік в умовах діджиталізації, проведено аналіз та аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками, виявлено проблеми та запропоновано шляхи удосконалення.

Ключові слова: розрахунки, постачальники та підрядники, кредиторська заборгованість, комерційна заборгованість, постачання, купівля, облік, аналіз, аудит.

Табл.16 . Рис. 20. Бібліограф.: 52 найм.

SUMMARY

Kalarash A.E. Accounting, analysis and audit of settlements with suppliers and contractors of a trading company. Specialty 071 Accounting and Taxation. Educational program «Accounting and Taxation». Vasyl' Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2022.

The master's work investigates settlements with suppliers and contractors as an object of accounting and audit, considers their legal regulation. The organizational and economic characteristics, accounting policy, features of the organization of accounting for settlements with suppliers and contractors at the studied enterprise are considered, accounting in the conditions of digitalization is considered, analysis and audit of settlements with suppliers and contractors are carried out, problems are identified and ways of improvement are proposed.

Keywords: settlements, suppliers and contractors, accounts payable, commercial debt, supply, purchase, accounting, analysis, audit.

Table 16. Fig. 20. Bibliography: 52 names.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ.....	7
1.1 Розрахунки з постачальниками та підрядниками як об’єкт обліку та аудиту.....	7
1.2 Критичний аналіз нормативно-правового регулювання обліку й аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками	16
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА РОЗРАХУНКІВ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	23
2.1 Організаційно-економічна характеристика торгівельного підприємства та формування облікової політики відносно розрахунків з постачальниками та підрядниками	23
2.2 Аналіз діючої облікової практики торгівельного підприємства в частині розрахунків з постачальниками та підрядниками	30
2.3 Особливості обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в умовах діджиталізації	39
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	46
3.1 Аналіз розрахунків з постачальниками та підрядниками	46
3.2 Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	53
3.3 Шляхи вдосконалення обліку та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками	60
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ	71
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Процес господарської діяльності підприємства неможливий без партнерських відносин з контрагентами, зокрема постачальниками, замовниками, організаціями та іншими. Такі зв'язки мають забезпечувати підприємство постачанням матеріальних ресурсів, наданням робіт чи послуг з метою забезпечення безперервного функціонування.

Взаємовідносини між суб'єктами господарювання регулюються угодами. Для організації обліку слід забезпечити виконання зазначених договірних умов і обов'язків.

Доволі часто на підприємствах існують проблеми, пов'язані з простроченням платежів, недосконалим обліком та контролем розрахунків, певні зловживання робочим положенням, похибки збоку працівників та іншими чинниками. Все це призводить до розладів організації розрахункової та фінансової системи. Тому якісне та ефективне здійснення обліку комерційної заборгованості, вчасне відбиття в регістрах та систематичному аналізі та аудиту перевірки заборгованості забезпечують зміцнення конкурентоспроможності в сучасних умовах існування.

Тому, актуальність теми дослідження полягає в теоретичній та практичній необхідності формування сучасного погляду щодо обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками в сучасних умовах глобалізації економічних процесів та потребує перегляду традиційних підходів на перспективні орієнтири управління бізнес-процесами.

Метою написання магістерської роботи є узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку, аналізу й аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками вітчизняного торговельного підприємства, знаходження проблемних аспектів та розробка шляхів їх удосконалення.

Відповідно до мети роботи необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розглянути розрахунки з постачальниками та підрядниками як об'єкт обліку і аудиту.

- вивчити нормативно-правове регулювання обліку й аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.
- розглянути організаційно-економічну характеристику торговельного підприємства та формування облікової політики відносно розрахунків з постачальниками та підрядниками.
 - провести аналіз діючої облікової практики торговельного підприємства в частині розрахунків з постачальниками та підрядниками.
 - ідентифікувати облік розрахунків з постачальниками та підрядниками в умовах діджиталізації.
 - проаналізувати комерційну кредиторську заборгованість торговельного підприємства з точки зору ефективності управління;
 - охарактеризувати організацію внутрішнього та незалежного аудиторського контролю кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
 - надати пропозиції щодо вирішення ідентифікованих проблем.

Об'єктом дослідження виступає діяльність торговельного підприємства ТОВ «Транс-Маркет» в частині розрахунків з постачальниками та підрядниками, предметом - теоретичні та практичні питання організації бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства.

Під час написання роботи були використані наступні **методи**: аналіз джерел інформації: наукові праці та вітчизняні та міжнародні нормативно - правові акти, порівняння, систематизація, зведення, прогнозування, аналіз та синтез, кластерний аналіз.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в детальному дослідженні обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, виявлення недоліків та шляхи їх вирішення. **Практичне значення** полягає в розробці пропозицій, зокрема: запровадження внутрішнього реєстра розрахунків за кожним контрагентом та реєстра простроченої кредиторської заборгованості; покращити організацію контролю та перевірок розрахунків створенням

системи внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками; запровадження автоматизованої програми для проведення аудиту, проведення кластерного аналізу.

Інформаційною базою при дослідженні стали: національні та міжнародні нормативні документи в сфері обліку та аудиту, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, інтернет ресурси, первинна, бухгалтерська та фінансова звітність, автоматизовані продукти ТОВ «Транс-Маркет».

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження оприлюднено при написанні:

- тез «Аналітичні процедури аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками» в рамках участі VIІН Міжнародної студентської наукової конференції. Облік, аналіз і контроль в управлінні суб'єктами економіки. Львів, 2022 р;
- тез «Теоретичні аспекти проведення аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками» в рамках участі XIV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів освіти «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки». Луцьк, 2022 р;
- статті «Аналіз впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервної діяльності в умовах воєнного стану» у Збірнику наукових праць "Економічний аналіз". Тернопіль, 2022р. Том 32.Випуск 3.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел і додатків та містить 16 таблиць, 20 рисунків та 6 додатків. Список використаних джерел складається із 52 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

1.1 Розрахунки з постачальниками та підрядниками як об'єкт обліку та аудиту

Розрахунки з постачальниками та підрядниками впливають на формування грошових надходжень, тому займають важливе місце в системі розрахункових операцій підприємства. Фундаментом розрахунків з постачальниками є кредитні відносини, тому кредиторську заборгованість відносять до зобов'язань суб'єкта підприємництва. В свою чергу зобов'язання це складова Балансу (виділено окремий пункт) і є джерелами формування фінансових ресурсів для безперервної операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Постачальники - це фізичні або юридичні особи, що забезпечують постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, МШП, палива, запасних частин), виконують роботи чи надають послуги. Процес пошуку підприємством постачальників передує взаємовідносинам та формуванню розрахунків з ними [1].

Важливим в організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є достовірна інформація про розмір заборгованості, тому слід безперервно забезпечувати контроль за правильністю відбиття господарських операцій в бухгалтерському обліку.

Відповідно до чинного законодавства передбачено, що матеріально-технічне постачання та реалізація продукції виробничо-технічного призначення товарів народного споживання як до власного виробництва, так і для купівлі в інших осіб здійснюються шляхом укладання договорів купівлі-продажу. [2].

Договір - це документ, що засвідчує угоду між двома чи більше сторонами з метою встановлення, зміни чи припинення прав та обов'язків громадян. Договір купівлі-продажу - документ для встановлення умов та розрахунків, визначених

обома сторонами.

Юридичне зобов'язання утворене протягом укладання договору з постачальниками та підрядниками не відбивається в балансі та на рахунках бухгалтерського обліку. Процес відбиття в обліку розпочинається, коли укладачі договору будуть виконувати взяті на себе обов'язки та будуть дотримані умови НП(С)БО 11 «Зобов'язання»: внаслідок погашення зобов'язання існуватиме ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому; оцінка зобов'язання є достовірно визначена [3].

Є два трактування сутності поняття договору - поставки відповідно до Кодексів України (рис.1.1).

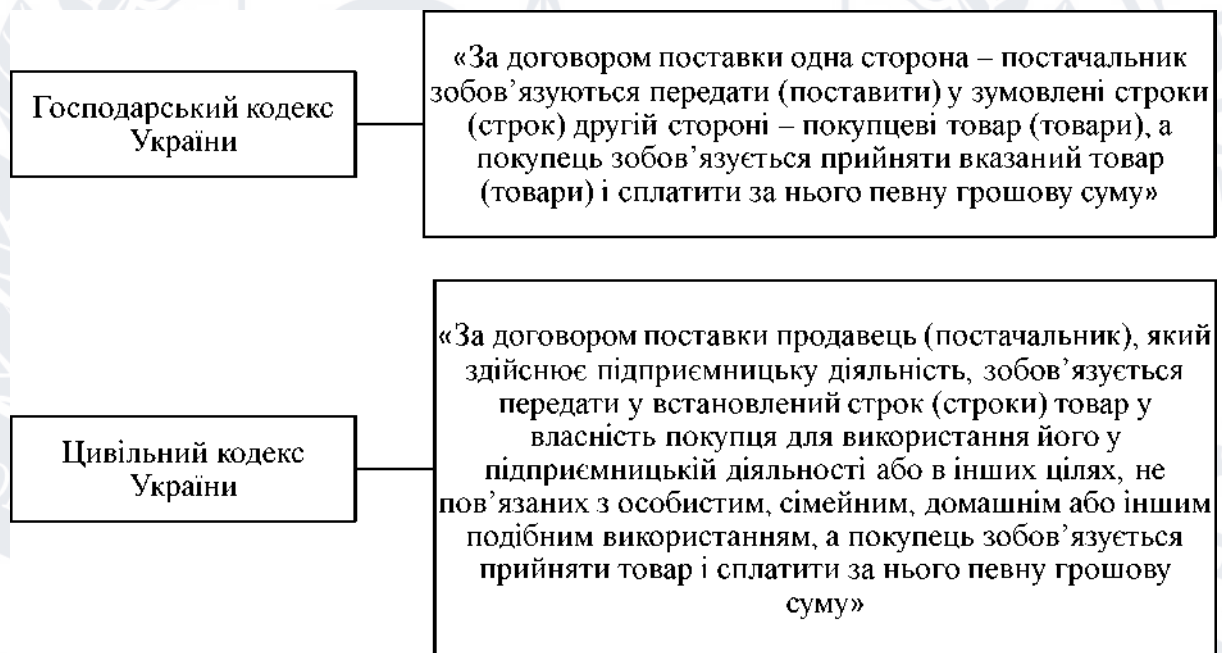

Рисунок 1.1 - Сутність поняття «договір поставки» [2,4].

Основними завданнями з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є [32]:

- санкціонованість операцій з придбання товарів, робіт, послуг;
- документальне оформлення господарських операцій;
- належне представлення операцій у системах бухгалтерського обліку з точки зору суми, періоду та класифікації з відповідно до принципів і методів передбачених застосованою обліковою політикою;
- постійне управління сформованими у бухгалтерському обліку

зобов'язаннями шляхом звірки розрахунків з кредиторами та дебіторами задля забезпечення достовірності облікової інформації;

- дотримання строків повернення нерезидентами експортованих товарів, отримання оплаченого імпортного товару, отримання імпортних товарів за бартером;

- якісне та своєчасне проведення річної інвентаризації розрахунків із постачальниками;

- дотримання умов поставки, передбачених договором або контрактом купівлі-продажу, у тому числі письмової домовленості сторін щодо поставки товару та зобов'язання сплатити за нього суму.

Виконання вищевказаних завдань забезпечує комплексність обліку розрахунків з постачальниками, сприяє усесторонньому контролю за ними.

Мета аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками відповідно полягає у отриманні обґрунтованої впевненості того, що фінансова звітність загалом не містить суттєвих викривлень унаслідок недобросовісних дій чи помилок. Це дозволяє аудитору висловити думку про те, чи підготовлено фінансову звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концепції підготовки фінансової звітності. [5].

При розрахунках з постачальниками та підрядниками кредиторська заборгованість виникає частіше ніж дебіторська. Вона відображається в обліку як зобов'язання підприємства. Законодавче визначення поняття «Зобов'язання» наведене в національному стандарті, відповідно: «Зобов'язання - це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди» [4].

Згідно із зазначеним положенням для відображення кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками в бухгалтерському обліку та балансі підприємства її слід розділити на дві групи відповідно до класифікації зобов'язань (рис.1.2).

Як об'єкт обліку, зобов'язання є одним із основних факторів, що впливають на ліквідність, кредитоспроможність та стійкість компанії. Раціональна організація обліку пасивів сприяє зміцненню договірної та розрахункової дисципліни, прискоренню оборотності оборотних коштів і, таким чином, покращенню фінансового стану підприємства, а правильно розроблена стратегія управління пасивами сприяє формуванню репутації надійної та відповідальної компанії.

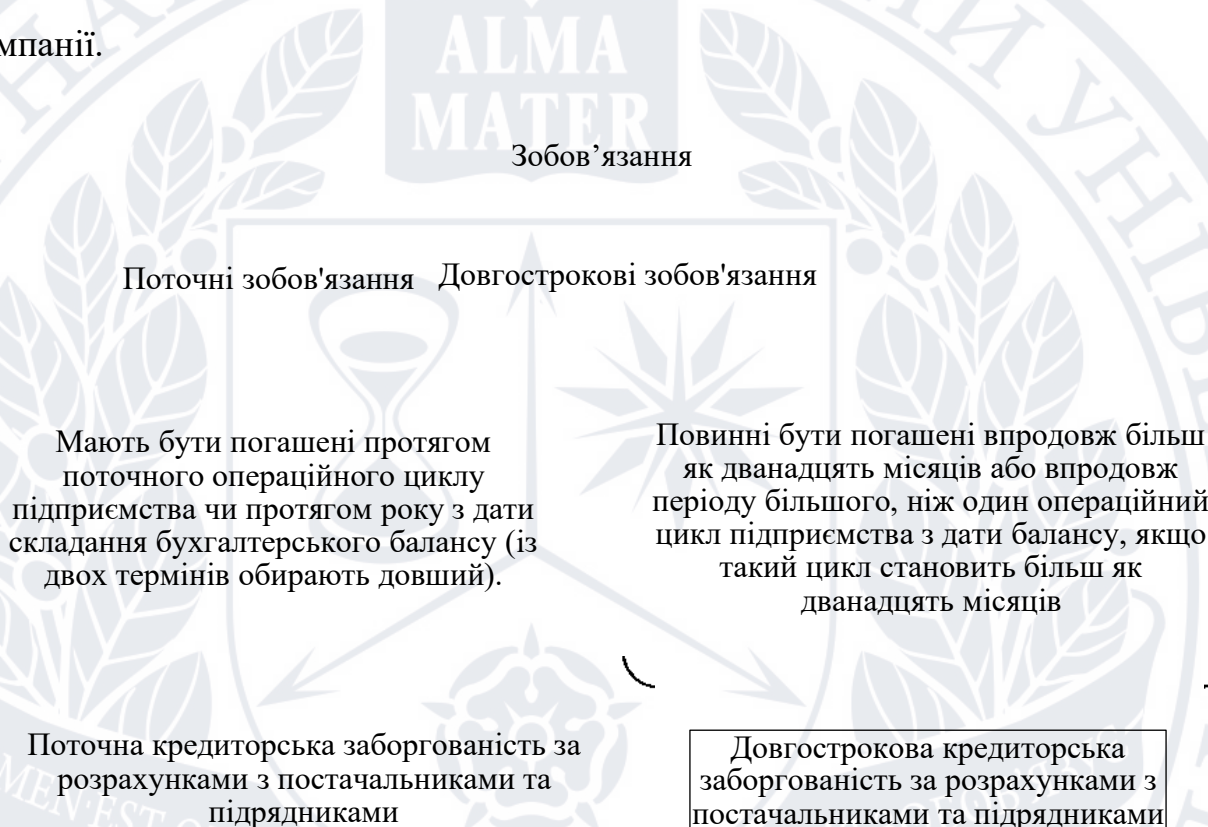

Рисунок 1.2 - Класифікація зобов'язань підприємства відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку [3]

Вартісне вимірювання зобов'язань здійснюється з дотриманням принципів єдиного грошового вимірника, історичної (фактичної) собівартості та обачності, що дає змогу достовірніше оцінити зобов'язання як об'єкт бухгалтерського обліку для цілей їх наступного відображення на рахунках та у звітності.

Господарські операції, пов'язані з виникненням, трансформацією і припиненням зобов'язань, реєструються на рахунках, виходячи з принципу повного висвітлення, відповідності нарахування доходів і витрат, а також з принципу

превалювання сутності над формою, що дає змогу адекватно використовувати рахунки синтетичного та аналітичного обліку. Відображення зобов'язань підприємства, а також результатів операцій, пов'язаних з їх виникненням, трансформацією і припиненням, у звітності підприємства вимагає дотримання принципів періодичності, обачності та повного висвітлення, що забезпечує підвищення якості облікової інформації щодо зобов'язань підприємства, її повноту та порівнянність [10].

Також визнання зобов'язання у бухгалтерському обліку можливо через його достовірну оцінку. Сума зобов'язання вказується у відповідних документах і визначається однозначно. Проте існують випадки, коли сума здійсненого платежу залежить від подальших операцій. Тоді, зобов'язання такими визнаються у таких випадках, якщо його достовірно можна оцінити. Для визначення балансової вартості зобов'язань використовуються різні види оцінок

(рис.1.3).

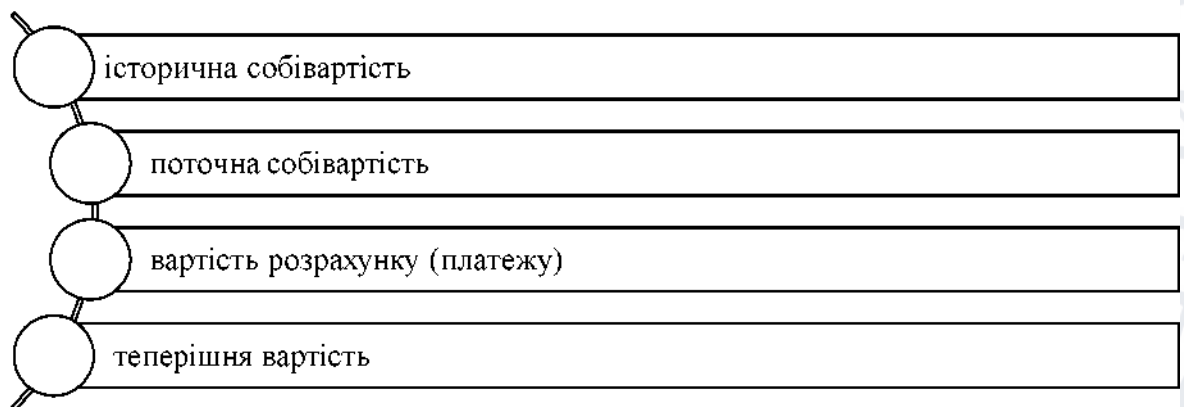

Рисунок 1.3 - Види оцінок зобов'язань для визначення балансової вартості зобов'язань [6]

Історична собівартість - це сума активів, отриманих в обмін на зобов'язання, грошові кошти чи їх еквіваленти, які будуть використані для погашення зобов'язання протягом звичайної діяльності.

Поточна вартість - недисконтовані кошти або їх еквіваленти, необхідні для погашення зобов'язань. В практичній роботі, вартість розрахунку (сума погашення) та поточна собівартість зазвичай збігаються [6].

Для правильної оцінки розрахунків з постачальниками підприємству

необхідно :

- по-перше, провести класифікацію такої заборгованості за терміном її погашення;
- по-друге, врахувати виконання умов погашення кредиторської заборгованості.

Переважно, використовується грошовий вимірник для розрахунків із постачальниками. Сума до оплати визначається сторонами та вказується у договорі. При цьому більшість компаній намагаються робити ці розрахунки за передоплатою. [7].

Для здійснення розрахунків підприємства зберігають кошти на відповідних рахунках банківських установ. Безготівкові платежі можуть здійснюватися у формі платіжних доручень, платіжних вимог, векселів, чеків, банківських платіжних карток та інших дебетових та кредитних платіжних інструментів, що використовуються у міжнародних банківських операціях.

При безготівкових розрахунках усі платежі здійснюються через банківську установу або шляхом перерахування належної суми з рахунку платника (боржника) на рахунок одержувача (кредитора) або шляхом заліку взаємних боргів та грошових вимог. Борг може бути погашений у тому разі, якщо законні підстави чи за згодою кредитора формально звільняють боржника від прийнятих від зобов'язань [2].

Діяльність будь-якого підприємства складається з трьох безперервних взаємопов'язаних господарських процесів: постачання, виробництво та реалізація, розрахунки з постачальниками відносяться до постачання, тому детальніше розглянемо перший процес.

Постачання (заготівля) - придбання предметів та засобів праці, потрібних для забезпечення потреб виробництва, чи товарів для реалізації та є невід'ємною складовою кругообігу капіталу підприємства і полягає у забезпеченні підприємств необхідними для діяльності засобами (сировиною і матеріалами, паливом і запасними частинами, іншими матеріальними цінностями) відповідно з укладеними договорами і щодо поставки матеріально-технічного забезпечення. Крім вартості самого товару підприємства сплачують ще доставку, страхування, транспортування,

розвантаження, тощо.

На цій стадії кругообігу гроші перетворюються на засоби, внаслідок чого відбувається забезпечення підприємства матеріальними ресурсами. Процес постачання має бути безперервним і рівномірним, оскільки будь-який надлишок чи брак вартості негативно позначиться в кінцевому результаті господарювання. Носіями обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- договір;
- рахунки-фактури;
- товарно-транспортні накладні;
- довіреності.

В процесі постачання взаємовідносини між постачальником та покупцем регулюються певними договорами (постачання, енергопостачання, надання послуг, обміну (бартеру), відповідної передачі продукції (товарів) чи надання послуг постачальником покупцю). За тими товарами чи послугами, які покупець оплачує або відвантажує товар та надає послугу (при укладанні бартеру) - здійснює розрахунки.

Підряд - це договір, за яким одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій страх та ризик виконати певну роботу за дорученням іншої сторони (замовника) із своїх матеріалів чи матеріалів замовника зафіксовану плату. Оплачується лише виконаний результат, який здано замовнику[2,4].

Важливим документом у розрахункових відносинах із постачальником є рахунок-фактура. Він є підставою для формування платіжних документів (векселів до оплати, акредитивів, розрахункових чеків) щодо перерахунку заборгованості. Сформовано схему взаємовідносин сторін в процесі постачання (рис.1.4).

Ключовим елементом розрахунків із постачальниками та підрядниками є контрагент. Ви є покупцем або замовником з одного боку та постачальником чи підрядником з іншого. При цьому вони можуть бути резидентами та нерезидентами, вносячи певні особливості до розрахунків з іноземними

постачальниками та підрядниками.

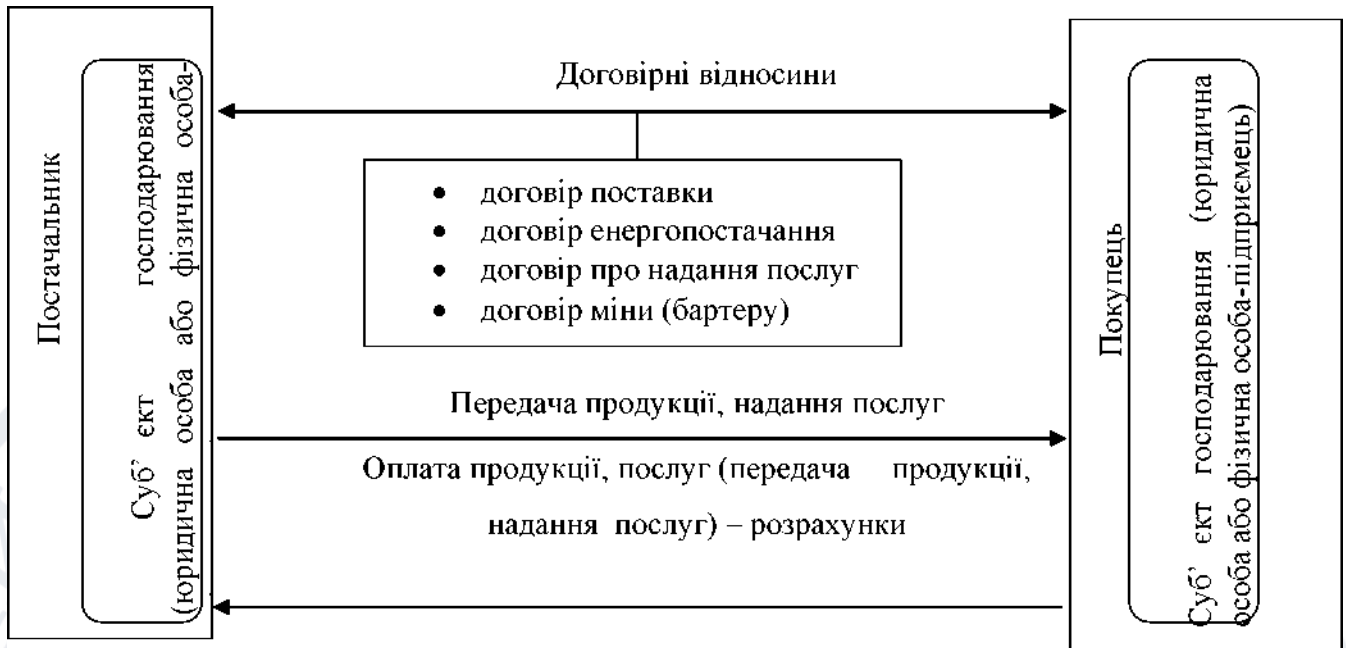

Рисунок 1.4 - Взаємовідносини між сторонами в процесі постачання [8].

Ці суб'єкти вступають у взаємні відносини з урахуванням договорів, між ними укладеними. У договорі визначається предмет (об'єкт розрахунку), наприклад, товар, робота чи послуга. Порядок виконання розрахунків, саме його форма (готівка, а рахунок в банку, натуральна), час виконання (авансовий чи наступний платіж), валюта (іноземна чи національна), можливі відстрочки платежу, вексель (рис.1.5).

У господарській діяльності підприємств виникають обставини, які впливають на не своєчасне виконання зобов'язань або взагалі припиняють здійснення. Такими обставинами можуть бути тимчасова або стійка фінансова неплатоспроможність, банкрутство, надзвичайні події. Це означає, що під час здійснення операцій із розрахунків із постачальниками та підрядниками у бухгалтерському обліку може виникати як дебіторська заборгованість (у разі здійснення передоплати), так і кредиторська заборгованість (за умови такої оплати або іншого погашення зобов'язань).

Рисунок 1.5 - Складові розрахунків з постачальниками та підрядниками [9]

Виконання своєчасної перевірки розрахунків із постачальниками та підрядниками, попередження прострочення кредиторської заборгованості мають бути основою в організації обліку. У разі невиконання укладених договорів можуть застосовуватися штрафні санкції, що теж повинно знайти відображення у бухгалтерському обліку. Виникнення неузгодженості правового та облікового середовища негативно впливає на формування звітної інформації щодо розрахункових операцій підприємства [10].

При аудиті розрахунків з постачальниками та підрядниками аудитор має встановити достовірність кореспонденції рахунків. Це дозволяє не тільки виявити помилки, але й виявити факт навмисного викривлення облікових даних з метою приховування шахрайства. Правильність розрахунків перевіряється шляхом зіставлення операцій із оплати рахунків з виписками банку чи іншими грошовими

документами. Ці дані мають збігатися [10].

У ході перевірки аудитор перевіряє первинні документи: прибуткові від постачальників та видаткові, а також облікові реєстри: як бухгалтерські, так і податкові. Особливої уваги потребують податкові накладні, оскільки неправильний порядок заповнення податкових накладних при відображенні податкового кредиту з ПДВ може призвести до штрафів для компанії.

1.2 Критичний аналіз нормативно-правового регулювання обліку й аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками

Розрахункові відносини з постачальниками та підрядниками мають досить жорсткі законодавчі рамки. Бухгалтерія та контролюючі органи, як внутрішні так і зовнішні, у своїй роботі постійно працюють з різними нормативно-правовими документами. Сукупність нормативних актів складає нормативну базу. Напрями законодавчого регулювання розрахунків постачальників з покупцями (рис.1.6).

Рисунок 1.6 - Напрями законодавчого регулювання розрахунків постачальників з покупцями

Нормативна база представлена у вигляді відповідних законів, постанов, наказів, розпоряджень, інструкцій, методичних матеріалів з питань бухгалтерського обліку та звітності, матеріалів з оподаткування. Вони потрібні, щоб забезпечити

законність та достовірне відображення господарських операцій, правильність ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Для налагодження роботи підприємства та уникнення зайвих затрат і штрафних санкцій необхідно дотримуватися вимог діючого законодавства. З метою правильного використання нормативно-правових актів, бухгалтери та аудитори повинні мати чітке уявлення про повноваження та положення органу, який видав відповідний нормативно-правовий документ. та призначення вказаних документів, тому розглянемо основні нормативно-правові акти, щодо обліку та управління розрахунками з корпоративними постачальниками та підрядниками їх характеристика (табл.1.1).

Умовно регламентацію можна поділити на 4 рівні, з яких до першого відносимо кодекси та закони; до другого - національні та міжнародні стандарти; до третього - накази, інструкції; до четвертого - внутрішні документи підприємства

Таблиця 1.1 - Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Рівень регулювання	Нормативний документ
I рівень. Кодекси і Закони	Податковий кодекс України[12] № 2755-VI від 02.12.2010 р.
	Господарський кодекс України[2] № 436-IV від 16.01.2003
	Цивільний кодекс України[4] № 435-IV від 16.01.2003
	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[11] № 996-XIV від 16.07.1999
	Закон України «Про ціни і ціноутворення»[8] № 5007-VI від 21.06.2012
II рівень. Національні та міжнародні стандарти	П(С)БО 11 «Зобов'язання»[3] № 20 від 31.01.2000 р.
	П(С)БО 9 «Запаси»[15] № 246 від 20.10.1999 р.
	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»^ 19] № 237 08.10.1999 р.
	П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». № 193 від 10.08.2000
	П(С)БО 15 «Дохід»[15] № 290 від 29.11.1999
	П(С)БО 16 «Витрати»[18] № 318 від 31.12.1999 р.
	П(С)БО 18 «Будівельні контракти»[19] № 205 від 28.04.2001 р.
МСБО 2 Запаси[20] від 01.01.2012 р.	

Продовження таблиці 1.1

III рівень. Накази, Інструкції	Наказ «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування»[21] № 291 від 30.11.1999
	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»[16] № 291 від 30.11.1999

	Рішення «Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми виготовлення вексельних бланків»[23] № 1681 від 03.09.2013
	Наказ «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку»[24] № 88 від 24.05.1995
	Наказ «Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку»[25] № 720 від 15.06.2011
IV рівень підприємство	Наказ про облікову політику
	Положення про бухгалтерію
	Графік документообігу

Умовно регламентацію можна поділити на 4 рівні, з яких до першого відносимо кодекси та закони; до другого - національні та міжнародні стандарти; до третього - накази, інструкції; до четвертого - внутрішні документи підприємства.

Правовідносини між суб'єктами господарювання регулюються Цивільним та Господарським кодексами України. Відповідно до Цивільного кодексу України, зобов'язанням є правовідношення однієї сторони (боржника) вимагати від другої сторони вчинення певної дії (передання майна, виконання роботи, надання послуги, сплати грошей тощо). В ній передбачено, що це правовідносини. Крім того, кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку (ст.509). Виконання зобов'язань гарантується неустойкою, поручителями, гарантіями, заставами, тощо [2.4].

Між компаніями укладаються різні договори. У договорі купівлі-продажу одна сторона (продавець) зобов'язується чи передає майно (товар) у власність іншій стороні (покупцю), а покупець приймає це майно (товар) або сплачує певну ціну, погоджується чи зобов'язується сплатити їх вартість (стаття 655 ЦКУ). Бухгалтери беруть участь у підготовці договорів та контролюють їх виконання. Відповідно до статті 638 Цивільного кодексу договір укладається, коли одна сторона робить пропозицію (оферту), а інша сторона приймає (акцепт).

Окремою статтею ЦКУ визначено права та обов'язки учасників підрядного процесу. Слід зазначити, що будь-яка заборгованість перед постачальником має бути погашена у строки, визначені договором. Якщо покупець прострочив

виконання своїх грошових зобов'язань, він зобов'язаний за час прострочення сплатити інфляцію в розмірі не менше 3 % річних, якщо інше не встановлено договором (ч. 2 ст. 625ЦКУ).

Податкове законодавство України регулює відносини, що виникають у сфері стягування податків та зборів. Зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, які стягуються в Україні, та порядок їх адміністрування.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає нормативні, організаційні, правові засади ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні та затверджує єдині правила бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств і гарантують та захищають інтереси користувачів [12].

Основою правового регулювання безготівкових розрахунків був Закон України «Про платіжні системи і переказ грошей в Україні», але він втратив чинність 01.08.2022 тому Інструкція НБУ про безготівкові розрахунки.

Окремі розрахункові операції (наприклад розрахунки вексями) регулюються Законом України «Про обіг векселів в Україні».

Методичні засади обліку, формування інформації про кредиторську заборгованість та вимоги щодо розкриття у фінансовій звітності зазначено у НП(С)БО 11 «Зобов'язання». [3].

Валютні курси можуть впливати на розмір зобов'язань

На розмір зобов'язань можуть вплинути валютні курси, що відображається у Національному положенні. У міжнародній практиці відображення короткострокових зобов'язань та порядок визначення відповідно до МСБО 37 [23,24].

План рахунків та Інструкція про його застосування регулюють позначення та порядки ведення рахунків для узагальнення за допомогою подвійного запису інформації про наявність та рух активів, капіталу, зобов'язань підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків та бюджетних установ). План

рахунків бухгалтерського обліку це перелік схем реєстрації та рахунків та відбиття на них фактів господарської діяльності. [15,16].

. Для узагальнення інформації про розрахунки підприємства з постачальниками і підрядниками використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який призначений для обліку отриманих виробничих запасів, товарів, робіт та послуг.

По кредиту рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відбивається надходження ТМЦ, робіт, послуг за дебетом - погашення заборгованості.

Відповідно до Положення «Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» розрахунки сплачуватись готівкою. Підприємства мають право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за декількома чи одним платіжними документами:

- 1) між собою - у розмірі до 10000 (десяти тисяч) гривень включно;
- 2) з фізичними особами - у розмірі до 50000 (п'ятдесяти тисяч) гривень включно [17].

Належне встановлення облікової політики з метою управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги, що виникає внаслідок операцій із пов'язаними сторонами, особливо важливе у контексті податкового законодавства. Операції купівлі-продажу між сторонами повинні забезпечувати належну оцінку для запобігання ухилянню від сплати податків.

Облікова політика організації з обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги має містити методологічні, організаційні, адміністративні та податкові аспекти. Питання обліку кредиторської заборгованості за товари,

роботи та послуги компанії мають бути розкриті, особливо з урахуванням класифікації, документування, інвентаризації та розподілу рахунків бухгалтерського обліку з економічних (географічних) сегментів. Особливу обережність слід виявляти у відносинах із постачальниками - відповідні особи повинні обґрунтувати суми податкових відрахувань з ПДВ та суми витрат, що враховуються при обчисленні бази оподаткування [28].

Проведений критичний аналіз нормативно-правової бази виявив проблемні аспекти (рис.1.7).

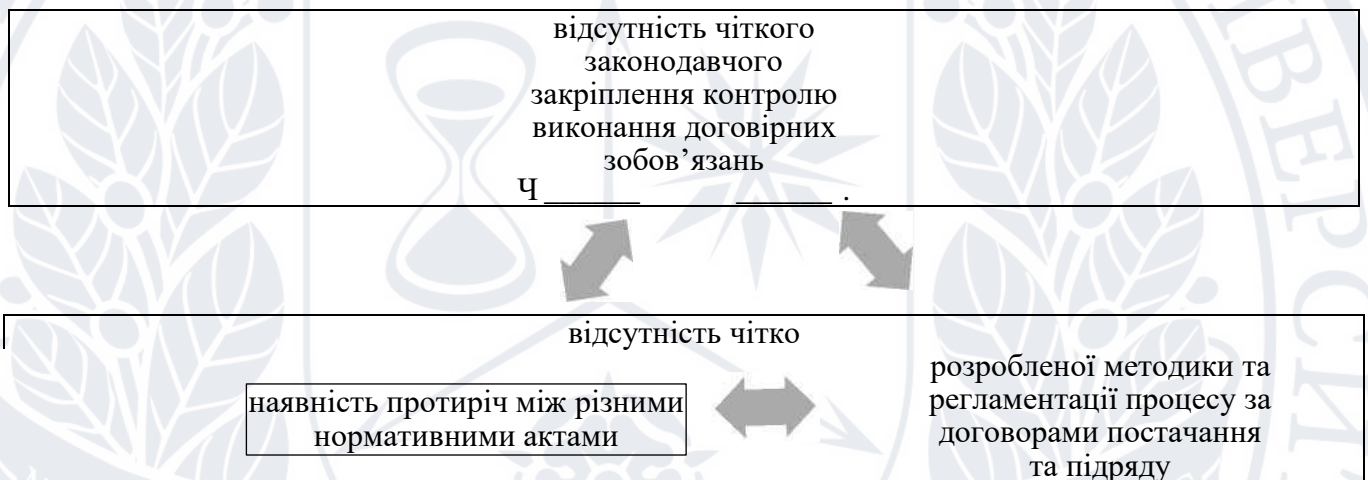

Рисунок 1.7 - Проблемні аспекти регулювання операцій розрахунків з постачальниками та підрядниками

Усунути розбіжності можна за допомогою роз'яснень та доповнень до відповідних нормативних документів. Це дозволить організувати та законодавчо закріпити всі функції узгодження з постачальниками та підрядниками у рамках одного правового документа. Незважаючи на численні нормативні документи, непорозуміння при проведенні платіжних операцій стали майже звичайним явищем.

Це показує, що спірні питання по-різному трактуються у різних нормативно-правових актах, а правове регулювання діяльності організації та розрахунковий облік

забезпечують керованість і фінансово-економічне виконання її зобов'язань. Ми повинні не допускати виникнення протиправних явищ та дотримуватись фінансової дисципліни і мати доступний вигляд для сприйняття

Висновки по розділу 1

1. Основними контрагентами підприємств при закупівлі товарів є Постачальники - це фізичні або юридичні особи, що забезпечують постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, МШП, палива, запасних частин), виконують роботи чи надають послуги.

2. Розрахунки з постачальниками відносяться до поточних зобов'язань підприємства. Залежно від терміну погашення розрахунки з постачальниками поділяються на поточні та довгострокові. Відображаються в обліку із застосуванням принципу обачності, безперервності та оцінюються за сумами виставленими до погашення, у розмірі недисконтованої суми грошових коштів або їх еквівалентів.

3. Основні документи для обліку: договір, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, довіреності.

4. Здійснення аудиту дозволяє прослідкувати та контролювати стан розрахунків з контрагентами, розробляти шляхи уникнення та попередження прострочення заборгованості та інших проблемних ситуацій.

5. Встановлено, що розрахункові операції з постачальниками регламентуються сукупністю нормативно-правових актів різних груп, однак вимагає більш ретельного аналізу і допрацювань, через: відсутність чіткого законодавчого закріплення контролю виконання договірних зобов'язань; наявністю протиріч між різними нормативними актами, відсутністю чіткої методики організації.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

2.1 Організаційно-економічна характеристика торговельного підприємства та формування облікової політики відносно розрахунків з постачальниками та підрядниками

Організаційно-економічна характеристика підприємства - це будова компанії та її механізм для досягнення цілей, що безпосередньо впливає на ведення обліку та формування облікової політики.

За даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР), датою державної реєстрації ТОВ «Транс-Маркет» є 26.01.2011р. Місцезнаходження: Україна, місто Київ та не співпадає з фактичним адресом. В Україні працюють декілька структурних підрозділів компанії у різних містах: Глухів, Суми, Вінниця.

За КВЕД ТОВ «Транс-Маркет» має такі види діяльності:

- 47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах
- 46.34 Оптова торгівля напоями
- 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт
- 52.10 Складське господарство
- 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
- 73.20 Дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки.

Діяльність ТОВ «Транс-Маркет» здійснюється на підставі Статуту, складеного відповідно до чинного законодавства. Підприємство створено для здійснення господарської діяльності з метою отримання прибутку (доходу).

Відповідно до Статуту предметом діяльності підприємства є:

- оптова та роздрібна торгівля будь якими безалкогольними та алкогольними напоями, в тому числі, але не обмежуючись: водами, мінеральними водами, столовими та іншими водами, пивом, сидром, перрі, соками;
- надання різного виду послуг, в т.ч. виробничих, побутових, складських, із створенням консигнаційних складів, консалтингових, інформаційних, маркетингових, брокерських, дилерських, дистриб'юторських, логістичних, експортно-імпортних, посередницьких, агентських, управлінських, облікових, сервісних, рекламних, готельних, інформаційно-комп'ютерних та інших, як в Україні, так і за її межами;
- торговельно-закупівельна діяльність та посередницька діяльність, організація та впровадження комерційної реалізації і торгівлі продовольчою та промисловою продукцією виробництва будь яких підприємств, організацій і громадян, у т.ч. іноземних;
- організація перевезеній вантажів;
- діяльність автомобільного вантажного транспорту;
- оптова та роздрібна торгівля промисловими та продовольчими товарами, и тому числі будівельними матеріалами, товарами народного споживання та шкіряними виробами, лікєро-горілчаними та тютюновими виробами, нафтою, газом, паливно-мастильними матеріалами та всіма іншими видами нафтопродуктів, сільськогосподарською продукцією;
- купівля, продаж, оренда легковою та вантажного автотранспорту.
- операції з нерухомістю;
- здійснення зовнішньо-економічної діяльності;
- проведення виставок, ярмарок, семінарів, симпозіумів, культурних, наукових та рекламних заходів;
- здійснення інформаційно-довідкового обслуговування;
- виготовлення та реалізація рекламної продукції;
- проведення товарообмінних операцій (бартерних) операцій та іншої

діяльності, що будується на різних формах зустрічної торгівлі.

Однак слід зазначити, що в основному підприємство займається оптовою та роздрібною торгівлею так як її основна діяльність дистриб'юторська.

Дистриб'ютор - це агент чи компанія -виробник, яка продає товари та діє як дистриб'ютор і трейдер за спеціальними угодами про продаж у певній місцевості.

Можна виділити такі функції дистриб'ютора:

- закупівля і подальший перепродаж товарів;
- збір необхідної інформації для аналізу ринку;
- організація рекламних кампаній;
- формування та розширення мережі збуту продукції;
- пошук покупців або взаємодія з дилерами, які займаються цим пошуком;
- адаптація іноземних товарів під бачення і потреби вітчизняного покупця;
- надання кредитів ритейлерам.

«Транс-Маркет» спеціалізується на оптових закупівлях великих партій товарів, здійснює складські та технічні операції з подальшою реалізацією цих товарів у кількостях, розрахованих на оптові чи кінцеві замовлення покупців. Організаційна структура компанії ТОВ «Транс-Маркет» складається з: комерційної служби, фінансово-економічної служби, кадрово-юридичної служби, господарської служби (рис.2.1).

Раціональна організація бухгалтерського обліку забезпечує його структуру та зводить до мінімуму витрати ресурсів та праці на своєчасне виконання завдань планування, управління, управління та надання повної законної та об'єктивної інформації, що дозволяє йому вестись. Бухгалтерський облік у компаніях, установах та організаціях ведеться безперервно з моменту реєстрації компанії, установи чи організації до моменту ліквідації.

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві перебувають у компетенції керівника (власника) підприємства у відповідності з чинним законодавством та установчими документами.

Рисунок 2.1 - Організаційна структура компанії ТОВ «Транс-Маркет»

Бухгалтерський облік на ТОВ «Транс-Маркет» ведеться фінансово-економічною службою, що є самостійним підрозділом підприємства і очолюється головним бухгалтером в централізованій бухгалтерії, якому підпорядковуються штатні бухгалтера по окремих об'єктах обліку та бухгалтера структурних підрозділів та відноситься до лінійного типу структури бухгалтерії (рис 2.2).

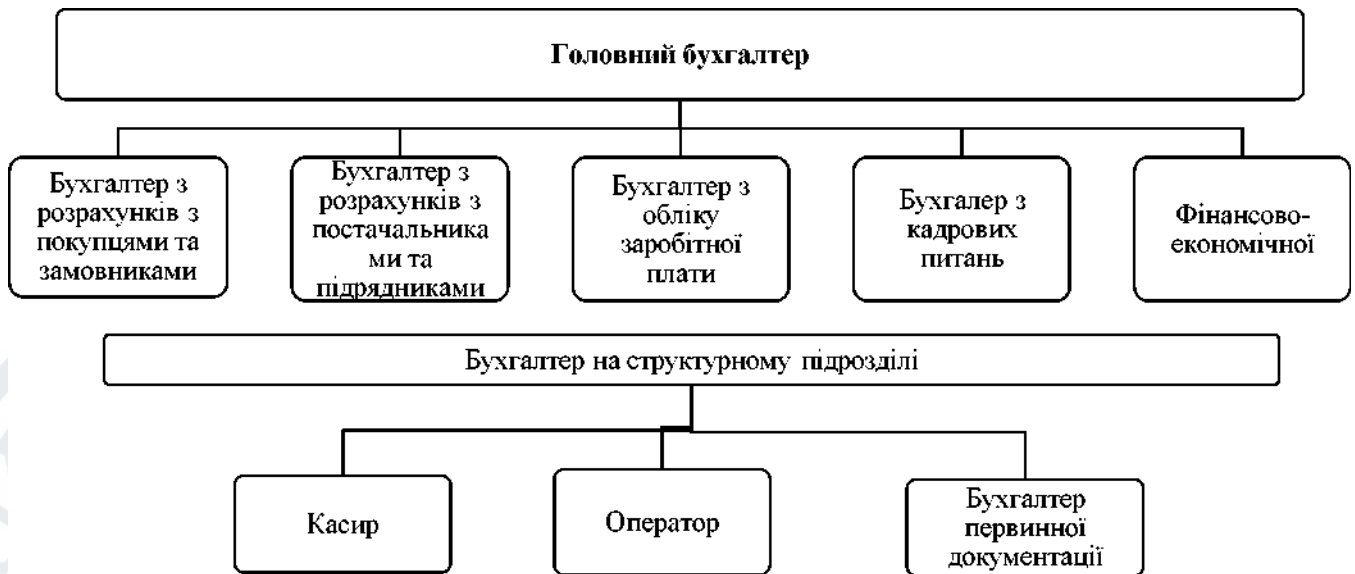

Рисунок 2.2 - Структура бухгалтерії ТОВ «Транс-Маркет»

Керівник підприємства приймає та звільняє від обов'язків головного бухгалтера, а бухгалтера на структурному підрозділі його директором.

Кожне підприємство повинно мати свою облікову політику. Відповідно до Закону України - це сукупність принципів, методів і процедур, які використовують компанії для складання та подання фінансової звітності [32].

У формуванні облікової політики вирішальна роль належить керівникам та головним бухгалтерам. Успішна реалізація (впровадження) облікової політики підприємства залежить від їхньої компетенції та взаємозв'язків. Головний бухгалтер має певні обов'язки. Зокрема забезпечує дотримання єдиних методологічних принципів ведення бухгалтерського обліку, встановлених на підприємстві [30].

Облікова політика - це специфічний елемент створення та регулювання цілісної системи обліку та звітності для підприємства.

Керівництво ТОВ «Транс-Маркет» обрало та використовує облікову політику таким чином, щоб бухгалтерська звітність відповідала всім вимогам зазначених рекомендацій, застосовувалися чинні правила (стандарти) бухгалтерського обліку та інші закони, що регулюють бухгалтерський облік.

Основною метою корпоративної облікової політики є формування системної

складової інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку для складання та подання бухгалтерської звітності зовнішнім користувачам. Саме методична складова багато в чому визначає цінність метрик фінансової звітності кожної статті.

При цьому завдання облікової політики не обмежується межами фінансового обліку для складання бухгалтерської звітності. Оскільки кожна компанія має свої особливості, необхідно враховувати особливості її діяльності, потреби внутрішніх користувачів прийняття оперативних рішень при формуванні облікової політики [28].

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги належить до короткострокових зобов'язань. Відповідно до принципу обачності (обачності, консерватизму) компанії застосовують методи оцінки в бухгалтерському обліку для запобігання заниженню зобов'язань. Облік кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, виходячи із зазначених принципів, провадиться лише одним способом, зі значеннями, що враховуються у первинному документі на дату визнання, відповідно до законодавчого акту України [12].

При цьому методологічні елементи розрахунку кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги не обмежуються оцінкою на дату визнання. Системну основу організації та ведення обліку комерційної заборгованості на підприємстві також складають документи, описи тощо.

Крім того, важливим елементом організації обліку кредиторської заборгованості за товарами, роботами та послугами ТОВ «Транс-Маркет» є поділ обліку за функціональними напрямками (фінансовий, адміністративний, податковий) та забезпечення належного внутрішнього контролю. Більшість із цих факторів безпосередньо не впливають на величину показників фінансової звітності, але відображаються при формуванні облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги з метою прийняття управлінських рішень [33].

Облікова політика ТОВ «Транс-Маркет» включає такі пункти (додатки), що

безпосередньо належать до обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги [30].

- план роботи з рахунку із зазначенням реквізитів субрахунків рахунки 63 (за видами валюти розрахунків, господарським сегментам, групам постачальників);
- посадові інструкції бухгалтера щодо виконання операцій з розрахунку кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги.
- планування документообігу (особливо у частині розрахунків із кредиторами за товари, роботи та послуги);
- затверджена документація щодо термінів зберігання господарських договорів та інших господарських документів щодо кредиторської заборгованості.
- графік інвентаризації та склад Ревізійної комісії.
- правила ведення претензійно-позовної служби.
- список зацікавлених сторін.

Облікова політика відображає порядок розрахунків з постачальниками та підрядниками, оскільки процес постачання є невід'ємною частиною господарської діяльності суб'єкта, що забезпечує безперервність та безперебійність виробництва продукції, реалізації товарів, виконання робіт чи послуг [28].

Облікова політика, прийнята ТОВ «Транс-Маркет», розкривається окремими наказами і загалом найкраще оформлена. Він включає не лише систематичні, а й організаційні елементи обліку, адміністративні та податкові аспекти, загальні принципи організації та обліку на підприємствах, а також визначає спеціальні організаційно-розпорядчі документи.

Якість сформованої облікової політики ТОВ «Транс-Маркет» відповідно до кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги можна визначити за критеріями, де найвищий бал - 3 (табл.2.1).

Таблиця 2.1 - Аналіз Наказу про облікову політику ТОВ «Транс-Маркет»

№	Критерій оцінки	Бал (від 0 до 3)
1.	Наявність назви, номеру, дати реєстрації наказу в журналі обліку	2
2.	Наявність робочого плану рахунків з деталізацією субрахунків рахунку 63	3
3.	Наявність посадової інструкції бухгалтера по веденню розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками	2
4.	Наявність графіку документообігу (зокрема в частині розрахункових операцій кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги)	3
5.	Наявність документу щодо затвердження термінів зберігання господарських договорів та іншої ділової документації з обліку кредиторської заборгованості	3
6.	Наявність положення про ведення претензійно-позовної роботи	2
7.	Наявність затвердженого переліку пов'язаних осіб	2
8.	Кінцева оцінка(середнє значення)	2,43

Наказ про облікову політику ТОВ «Транс-Маркет» в задовільному стані, але необхідно доопрацювати певні моменти, тому потребує вдосконалення в деяких аспектах (зокрема, наявність підпису керівника та печатки підприємства; удосконалення посадових інструкцій, покращення положення про ведення претензійно-позовної роботи, затвердити перелік пов'язаних осіб).

2.2 Аналіз діючої облікової практики торговельного підприємства в частині розрахунків з постачальниками та підрядниками

У ТОВ «Транс-Маркет» у його комерційної діяльності виникають договірні відносини між постачальниками продукції, товарно-матеріальних цінностей, неліквідів, робіт і послуг. Постачальниками та підрядниками є як юридичні, так і фізичні особи. Опис процесу узгодження з постачальниками та підрядниками здійснюється їх організаціями за допомогою первинної документації. Первинні документи регулюють розрахунок рівня попередньої, поточної та майбутньої заборгованості, забезпечують ясність щодо руху та зберігання товарів, виконання операцій та надання послуг та є основним джерелом даних, пов'язаних з

розрахунками. (табл.2.2).

Таблиця 2.2 - Документування розрахунків з постачальниками та підрядниками ТОВ «Транс-Маркет» [45]

Назва документа	Призначення документа
Договір купівлі-продажу	у цьому документі вказуються терміни, умови та кількість поставки товару матеріальні активи (ТМЦ), умови оплати
Платіжне доручення	на підставі обслуговуючий банк перерахує кошти на рахунок постачальника
Рахунок-фактура	у разі оплати постачальник видає цей документ платнику безготівкового розрахунку
Виписка банку	є підтвердженням надходження коштів на банківський рахунок постачальника
Квитанція до ПКО або чек	компанія отримує при розрахунку готівкою, зарахованою до каси постачальника
Видатковий касовий ордер	здійснення оплати готівкою через підзвітну особу
Довіреність	використовується, коли представник (довірена особа) отримує товарно-матеріальні цінності на складі постачальника
Накладна-вимога на відпуск матеріалів	випишується постачальником, коли відпускаються товарно-матеріальні цінності зі складу
Товарно-транспортна накладна	оформляється, якщо товар доставляється автотранспортом
Податкова накладна	формується постачальником в електронному вигляді, якщо він є платником ПДВ
Прибутковий ордер	оформляється, коли товарно-матеріальні цінності доставлені довіреною особою на склад та оприбутковані комірником

Контракти укладаються для ініціювання юридично визнаних відносин між постачальниками та підрядниками щодо робіт та послуг. Кожен договір складається індивідуально, виходячи з індивідуальних вимог сторін, які виконують та замовляють товари чи послуги. Обов'язки та відповідальність, предмет договору, реквізити, умови оплати та види оплати, обов'язкові у разі прострочення платежу. Контракт повинен містити інформацію про постачання товару. Якщо передача не передбачена, ТОВ «Транс-Маркет» укласти окремий договір з іншою організацією на постачання товару до бізнесу.

Виконанням договорів займається відділ оптових закупівель, а розробка та затвердження договорів - робота юридичного відділу. У ТОВ «Транс-Маркет» після укладання договору він вноситься до журналу обліку договорів. Договір буде укладено у двох примірниках. Обидва підписані та схвалені двома сторонами.

ТОВ «Транс-Маркет» укладає договори на постачання товарів, послуги зв'язку, транспортні послуги, послуги з ремонту автомобілів, постачання запасних частин, оренду приміщень тощо.

У наказах про облікову політику зазначається загальна кількість документів, на підставі яких мають здійснюватися угоди між продавцями та покупцями. Окремі етапи всіх платіжних операцій засвідчуються бухгалтерськими довідками. Він використовується для виправлення помилок, допущених у бухгалтерський облік [35].

Розрахунок з кредитором проводиться на підставі акту приймання робіт та рахунки-фактури. Недотримання умов договору спричиняє штраф. У разі виникнення такої ситуації незадоволена сторона надсилає іншій стороні запит на доставку або оплату. Інша сторона має сплатити штрафи чи відсотки відповідно до ЦКУ [4].

Зрозуміло, якщо підрядник усуне дефект у вказаний термін, неустойка не стягується.

Відображення надходження товарів до бухгалтерського обліку здійснюється при отриманні права власності на цінності. Тобто сторони договору підписують рахунок-фактуру або впливають безпосередньо на графи «здано» та «отримано» уповноваженою особою.

Власник магазину реєструє отримання товарів у журналі обліку вантажів. При відвантаженні товару зі складу уповноважена особа (експедитор) повинна мати накладну для покупця та інструкцію щодо прийому товару. Орган із сертифікації вноситиме корективи у кількість та якість отриманої продукції у разі рекламаций, отримання неякісного матеріалу або актів прийому матеріалу, що є підставою для судового розгляду[50].

Виконані роботи та послуги оформлюються актами приймання-передачі виконаних робіт. Акти складаються у двох примірниках. Один для постачальника, другий - для покупця. Бухгалтерія коригує облікові ціни після одержання бухгалтерської звітності. Розрахунки з постачальниками та підрядниками перевіряються за допомогою актів звіряння [51].

Угода про взаєморозрахунки - це документ, який відбиває платіжний баланс між сторонами, тобто. хто кому і скільки винен, а також чи є розбіжності між сторонами.

Облік ПДВ ведеться на підставі рахунків-фактур, у яких зазначено суму, що підлягає сплаті до бюджету.

Рахунок-фактура містить реквізити, якими можна ідентифікувати господарську операцію та її учасників. Зокрема, назва компанії, на яку створювався рахунок. найменування контрагента, характер та обсяг ділових операцій; одиниця виміру економічної діяльності, особистий підпис або інші дані, за якими можна ідентифікувати особу, яка брала участь у виготовленні документа;

ТОВ "Транс-Маркет" займається спільною податковою діяльністю. Таким чином, сума ПДВ зазначається у кожному виставленому рахунку-фактурі. Рахунок-фактура містить відомості про те, де платити клієнту (банківський рахунок має бути у форматі IBAN), кількість отриманих товарів, ціну, суму, вартість, включаючи ПДВ та суму ПДВ. Найменування товару, адреси замовника та виконавця, ідентифікаційний номер продавця (ПН). Цей документ містить посилання договір, яким оформляється приймання [42].

У ТОВ «Транс-Маркет» діють стандартні процедури перерахування коштів на рахунки кредиторів. Після того, як відділ, відповідальний за конкретну групу товарів (бренд), отримує рахунок, він передається до фінансово-бухгалтерського відділу, який спочатку визначає дату, коли можна здійснити оплату, а потім рахунок вирушає до фінансового відділу. розрахунки з постачальниками та підрядниками отримуватимуть щоденні звіти, що містять узгоджені рахунки-фактури та виплати

через банк клієнта, де проводитимуться платіжні доручення.

Розрахункові документи допомагають регулювати рахунки кредиторів. До таких документів належать платіжні інструкції, банківські виписки, бухгалтерські розрахунки та векселі. Вексель гарантує погашення боргу та зменшення боргу. При розрахунку податків для ТОВ "Транс-Маркет" бухгалтерія використовує розрахунки та податкові накладні. Платіжні доручення застосовуються до розрахунку певних податків. Посадові особи одержують довіреності за необхідності одержання цінностей, але обов'язково мають бути працівниками підприємства. Довіреність складається бухгалтером, затверджується бухгалтером філії, підписується та засвідчується печаткою керівників структурного підрозділу. Кожна видана довіреність нумерується та зберігається у реєстрі.

Довіреність оформляється виходячи з рахунку, тобто містить номер рахунку та назву товару, на отримання якого ви маєте право. Термін придатності - протягом 10 днів.

У разі видачі ТТН, відправник зобов'язаний їх видати. Повинні бути оформлені належним чином [38]: засвідчується підписаним актом про доставку сировини або матеріалів у вказане місце та печаткою одержувача; назва та кількість вантажу; дата та місце його складання; найменування перевізника та/або перевізника, замовника, відправника вантажу, вантажоодержувача; назва та кількість вантажу; основні характеристики вантажу та маркування, що дозволяє однозначно ідентифікувати цей вантаж; дані про автомобілі (марка, модель, тип, реєстраційний номер) та причепи/напівпричепи (марка, модель, тип, реєстраційний номер), що використовуються для перевезення товарів; пункти навантаження та розвантаження з повними адресами.

Загальний облік використовується для відображення обліку типових процесів, де кошти виражаються у грошовому еквіваленті. Рахунки, які використовуються в синтетичному обліку, можна поділити на узагальнені та консолідовані рахунки. Фінансова звітність складається з урахуванням цих рахунків. ТОВ «Транс-Маркет»

використовує аналітичний облік, оскільки загального обліку недостатньо докладного опису кожного процесу. За допомогою яких керівники компаній можуть отримати повну картину управління запасами та продажами товарів, а аналітики-аналізувати дебіторську та кредиторську заборгованість.

Аналітичний облік дає можливість вивчити дати та терміни постачання товарів та послуг та розмежувати всіх постачальників та підрядників. Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на ТОВ «Транс-Маркет» наведена у додатку В.

Бухгалтерія веде аналітичний облік щодо кожного постачальника та підрядника. У нашій компанії платежі часто здійснюються авансом, і наприкінці звітного періоду такі переоплати постачальникам та підрядникам відображаються у складі витрат майбутніх періодів на рахунок 391 «Витрати майбутніх періодів». Наприклад, ТОВ «Транс-Маркет» уклало договір оренди, яким вимагалось внести заставу. Іншими словами, це планові витрати, у бухгалтерському обліку гарантовані платежі з рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» на рахунок 391 «Майбутні витрати». Якщо у договорі передбачені щомісячні платежі, це може бути оренда приміщення чи обладнання, що попередньо оплачується бухгалтерією. Іншими словами, оскільки компанії фіксують витрати у звітних періодах та враховують витрати у майбутніх періодах, кореспонденція між рахунками також має свої особливості (дод.Г).

На рахунках шостого класу відображають облік і узагальнення даних поточних зобов'язань, тобто кредиторська заборгованість.

Для ведення аналітичного обліку на ТОВ «Транс-Маркет» використовують 63 рахунок «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» та містить субрахунки (рис.2.3).

По кредиту рахунка відображається заборгованість за товари, роботи і послуги, що виникає при їх отриманні у постачальників і підрядників. По дебету рахунка відображається зниження кредиторської заборгованості, за рахунок повернення, або

ж пред'явлення претензій [18].

631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	облік розрахунків за одержані товарно- матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками ,
632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	• ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги
633 «Розрахунки з учасниками промислово- фінансових груп (ПФГ)»	• ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з учасниками промислово- фінансової групи

Рисунок 2.3 - Субрахунки 631 рахунку «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Відображення кредиторської заборгованості в фінансовій звітності допомагає користувачам зовнішнім і внутрішнім отримати достовірні дані про платоспроможність і конкурентоспроможність фірми на ринку. Кредиторська заборгованість відображається у розділах Пасиву: II Довгострокові зобов'язання і забезпечення; III Поточні зобов'язання і забезпечення.

Бухгалтерська фінансова звітність містить достовірну інформацію про роботу підприємства. Розрахунки з постачальниками та підрядниками відображаються у Формі №1 «Баланс» та Формі №3 «Звіт про рух грошових коштів», а також доповненням форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» [44].

Кредитове сальдо аналітичного обліку комерційної заборгованості відображається у пасиві «Балансу підприємства статті — кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тобто заборгованість відображається розгорнуто [47].

Фундаментальною проблемою в умовах воєнного стану є передчасне постачання товарів підприємствам. Як правило, це призводить до збільшення витрат та

зменшення економічної вигоди.

По-перше, проблема безпосередньо з постачальником фабрики. Під час авіанальоту всі процеси змушені були евакуюватися, що призвело до значних затримок виробництва. Крім того, якщо в офісах використовуються електрогенератори, то не всі процеси на заводах, які здійснюють масове виробництво, можуть бути забезпечені електроенергією, а перебої у подачі електроенергії є актуальною проблемою. В результаті припиняється робота обладнання та збільшується дефіцит виробів, а постійні коливання напруги призводять до виходу основних засобів з ладу та зупинки роботи. Наприклад, один із постачальників продукції ТОВ «Транс-Маркет» замовив генератор з-за кордону. Це пов'язано з тим, що в Україні немає таких потужностей, які могли б гарантувати безперебійне виробництво. На даний момент проблема з самою доставкою на завод, і вона тривала приблизно на 2 місяці. Недоліком цього пристрою є висока вартість палива, яка приблизно втричі перевищує вартість електроенергії.

Деякі з наших постачальників опинилися в окупації, і коли почалася війна, їм довелося шукати інший спосіб вижити, евакуюватися до іншого міста та розпочинати виробництво з нуля.

Ще одна серйозна проблема полягає в тому, що постачання імпортової сировини виробникам, які використовують сировину з-за кордону, затримуються, і виробництво зупиняється, доки ресурси не будуть забезпечені.

Комендантська година вночі була серйозною перешкодою, особливо донедавна, але тепер закон дозволяє вантажні перевезення в нічний час. Проте вантажівки не можуть зупинятися на дорогах (шосе) у нічний час. Погано організована транспортна система на контрольно-пропускних пунктах також уповільнює процес доставки. Окрема вантажівка може годинами перевірятись у смітті біля посту або залишатися без пояснення причин.

Вантажівка надходить у ТОВ «Транс-Маркет» не повністю укомплектованою через недосконале виробництво товару на заводі. Так, якийсь час буде дефіцит певних груп товарів і замовлення не відповідатиме прийдешньому. Внаслідок усіх цих проблем постачальники підвищують ціни на свою продукцію.

Блокування податкових накладних - не менш важлива проблема, що має негативні наслідки як постачальників, так покупців. Для постачальників в результаті блокування податкових накладних можна виділити: Ви не можете створити рахунок-фактуру, якщо податкову накладну платника податків заблоковано. Це пов'язано з тим, що це можна зробити лише для вже зареєстрованих податкових накладних. РК призначений для зміни податкової накладної чи виправлення помилок. Це означає, що вам потрібно дочекатися розблокування та реєстрації, щоб виправити помилку. Зрозуміло, що час - це все, а для бізнесу час - це гроші та їхня втрата.

Також істотний репутаційний ризик може бути негативним для постачальника і призвести до того, що покупець не співпрацюватиме з ним як із ризикованим діловим партнером. Під час розмови можна відзначити наступні моменти. Створіть податкову накладну.

Ризик для покупців товару полягає в недостатніх реєстраційних лімітах. Ліміти не можуть бути збільшені, якщо податкова накладна не зареєстрована. І це створює проблеми для покупців.

Війна торкнулася і структурного підрозділу ТОВ «Транс-Маркет» у Сумах, частину товарів якого було викрадено на початку березня 2022 року.

Слід звернути увагу до положення договорів поставки про форс-мажорі, але невиконання постачальником своїх зобов'язань за договором під час війни - це зміна умов договору, лише звільнення від сплати штрафів. Якщо сторони доведуть, що внаслідок агресії сусідня країна не змогла виконати своїх зобов'язань.

2.3 Особливості обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в умовах діджеталізації

Оптова та роздрібна торгівля, дистрибуція - це високо-динамічна сфера діяльності, яка потребує швидких та рішучих дій та відповідальних рішень з боку власників бізнесу чи керівників. Робота в торговому бізнесі в умовах цифрової інтеграції вимагає не тільки зручного введення та обробки інформації в ТОВ «Транс-Маркет», а й сучасних методик управління бізнес-процесами, що дозволяють значно знизити кількість помилок та підвищити загальну продуктивність, а також забезпечити механізм для

Для ТОВ «Транс-Маркет» важливо, щоб між усіма учасниками процесу було налагоджено обмін інформацією. В основному це залежить від інформаційних технологій та програмних продуктів. Необхідний оперативний обмін інформацією із постачальниками. Це з тим, що це впливає ефективність продажів компанії.

Розширення обсягу компанії призвело до подальшого розвитку та створення нового програмного забезпечення з ширшим набором функцій, що ефективно управляє основними бізнес-процесами торгової організації: продажу, бухгалтерський та управлінський облік, логістика, закупівлі та ціноутворення.

У сучасних ринкових умовах інтенсивного зростання та розвитку торгових компаній, дистрибуція практично вичерпана, тому що в кожному регіоні є безліч компаній, які можуть запропонувати покупцям вигідніші умови. Конкуренція жорстка і всі намагаються вигадати різні бонуси, знижки, акції та програми лояльності. Один і той же товар може пропонуватись багатьма постачальниками з приблизно однаковою ціною політикою. Нові технології, динамічна ринкова кон'юнктура та дедалі більш вимогливі клієнти змінюють спосіб ведення бізнесу ТОВ «Транс-Маркет». Таким чином, якість обслуговування, своєчасна доставка та швидкість надання інформації є ефективними інструментами конкуренції.

Якість обслуговування клієнтів ТОВ «Транс-Маркет» та послуги, такі як: Автоматизована система замовлення продукції. Інтеграція інформаційних систем

продавців та клієнтів. Швидко повідомляти клієнтів про виконання замовлення.

Не менш важливим та корисним напрямком для ТОВ «Транс-Маркет» є хмарні сервіси, які значно прискорюють вирішення завдань. Серед іншого, це включення віддалених філій до єдиного інформаційного простору, інтеграція з інформаційними системами зовнішніх контрагентів, оперативний обмін інформацією. .

Також стрімкий розвиток гаджетів забезпечує автоматизовані робочі місця для продавців, які збирають замовлення. Смартфони та планшети пов'язані з офісною програмою 1С для прискорення обміну інформацією.

Тому, підключаючись за допомогою даних сервісів, ТОВ «Транс -Маркет» вирішує поставлені завдання швидко та успішно. Головне - зв'язати виробників та споживачів продукції, які можуть бути далеко один від одного.

Робота брокера - це вже не просто продаж, це складний процес, що включає:

- Збір та аналіз потреб клієнтів.
- Залучити нових клієнтів та зберегти постійних клієнтів.
- Розрахунок та підтримання оптимального рівня складських запасів.
- Управління замовленнями.
- керування постачаннями;
- Управління складською та транспортною логістикою.

Вирішення цих завдань неможливе без систем товарного обліку та торгових модулів. Система управління складом (WMS - Warehouse Management System), Система управління вантажоперевезеннями (TMS - Transport Management System). Завдання взаємодії із зовнішнім світом вирішують спеціальні системи електронного обміну даними (ЕДІ - Electronic Data Interchange). Завдання підтримки лояльності клієнтів та маркетингові завдання спільно вирішуються у відповідних модулях системи товарного обліку або ERP-системи та CRM, системи управління взаємовідносинами з клієнтами (рис. 2.4). Всі ці продукти пов'язані та передають дані до програми «1С:Бухгалтерія».

У бухгалтерському обліку ТОВ «Транс-Маркет» використовуються відомі

бухгалтерам програми автоматизації обліку. Перша і найважливіша - це 1С: Бухгалтерія версії 8.2. Охоплює всі бізнес-процеси усередині підприємства. Він характеризується підтримкою роботи сотень та тисяч користувачів. Доступ до даних є не лише бухгалтери. На початку договірних відносин між постачальником або підрядником вся інформація про іншу сторону вноситься до програми «1С:Бухгалтерія» та створюється банк при проведенні оплати (інформацію отримано від клієнта банку), рахунок-фактура складається у разі отримання актів або послуг або товарів, складається баланс робіт за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», а оплата за рахунком 391 «Витрати» провадиться у разі внесення забезпечувальних платежів Перевищує майбутній період. Якщо ви не отримали продуктивність або рахунок за роботу чи послугу, ви можете дізнатися про це негайно.

У комплекті із програмою «1С:Бухгалтерія» компанія незабаром отримала програму «1С:Документообіг». Це дуже важливо для автоматизації розрахунків із постачальниками та підрядниками. Проте насамперед ТОВ «Транс-Маркет» використовує цю програму обміну документами між співробітниками різних відділів. Наприклад, відділ маркетингу має платити за телевізійну рекламу. Для цього на підставі договору виконавець виставить рахунок у відділ маркетингу, а

співробітники цього відділу підготують заявку до «1С:Документообіг» на погодження та, за необхідності, рахунок-фактуру. фінансового працівника підприємства, а після затвердження платежу заяву про вимогу платежу буде направлено бухгалтеру для розрахунку з контрагентом. Зазвичай компанія використовує інші програми, такі як "М.Е.Doc" та "Вчасно", для обміну документами з постачальниками та підрядниками.

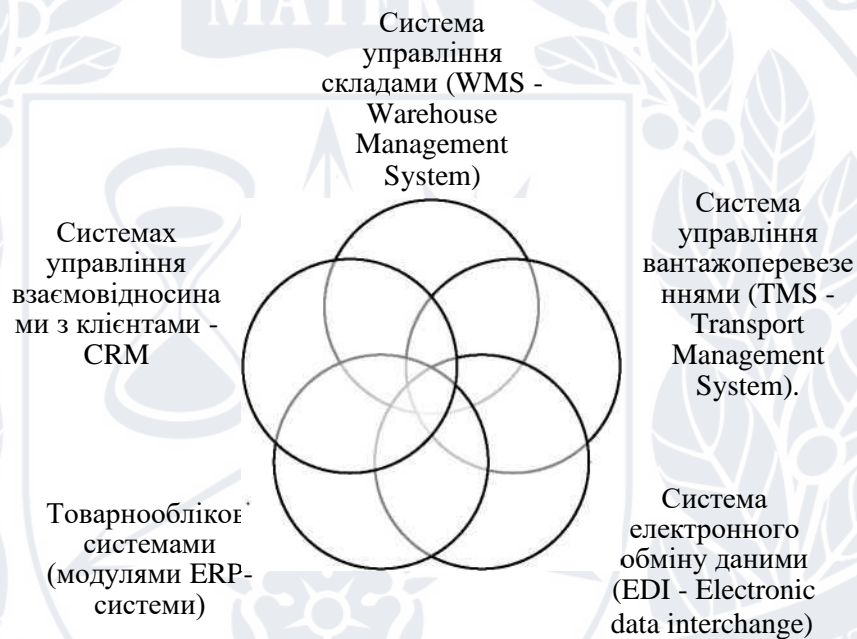

Рисунок 2.4 - Програмні забезпечення та системи управління ТОВ «Транс-Маркет»

У сучасному світі завдяки автоматизації бізнес-процесів паперові документи зникають з нашої уяви. Процес документообміну залучає велику кількість працівників, ресурсів і часу.

Кожен підрозділ бере участь у процесі договірних відносин з тим чи іншим постачальником або підрядником. Вони відповідають за всі відділи, бухгалтерів, логістичний персонал, відділи продажів і менеджерів. На кінець звітного періоду з торговим партнером укладається договір, додаткові угоди (зміни, доповнення до договору) та обмін ключовими документами.

Процес пов'язаний з документообігом і може займати багато часу та витратитися на інші процеси в діяльності кожного відділу. Залучення нових клієнтів, обговорення мінімізації витрат і вдосконалення процесів.

Електронний документообіг (ЕДО) — це набір автоматизованих процесів маніпулювання документами в електронній формі з сертифікованим електронним підписом.

Електронний документообіг допомагає підписувати, надсилати, отримувати документи онлайн і зберігати їх в електронному вигляді на серверах вашої компанії або в хмарі. Ця процедура є законною, безпечною та ефективною для торгівлі.

Тож ця програма дуже зручна - відправляти та отримувати документи можна не лише за умови, що постачальник також використовує «М.Е.Дос». Програма має низку партнерських програм, таких як «FlyDoc», веб-сервіси «SOTA» та «Fredo». Це допомагає збільшити кількість обмінів документами між обома сторонами.

Обов'язковою умовою для обміну документами між контрагентами в режимі онлайн є конкретні пункти договору між компанією та її постачальником або підрядником. Якщо ця умова не була обумовлена при підписанні договору, укладається додатковий договір, який містить згоду сторін на обмін документами.

ТОВ «Транс-Маркет» не сплачує комісію за прийом документів. Процес схожий на телефонний дзвінок, і відправник документа сплачує суму, обумовлену в договорі.

Якщо потрібно швидко надіслати або отримати документ, а відповідальна особа відсутня на місці, це можна зробити дистанційно. Головне - мати наготові пристрій, доступ до Інтернету та електронний ключ.

«М.Е.Дос» - не єдина програма, яку використовує ТОВ «Транс-Маркет». Основним недоліком цієї програми є те, що не всі торгові партнери можуть її встановити. За відсутності переліку конкретних програм, таких як «FlyDoc», веб-сервіси «SOTA», «Fredo», обмін документами з такими контрагентами відбувається наступним чином: Неможливо. Програма значно полегшує роботу вашої компанії,

дозволяючи підписувати будь-яку кількість документів, а не по одному. І ще один важливий момент - ви можете імпортувати та експортувати документи з «1С» в «М.Е.Дос» і навпаки.

Перевагами електронного документообігу є: зменшення витрат часу, можливість швидко виправити неточності, збереження коштів, збереження екології середовища (рис 2.5).

Зменшення витрат часу	<ul style="list-style-type: none"> •Якщо у вас велика кількість постачальників або підрядників, ваші щомісячні документи надсилатимуться поштою, що включає друк, підписання та надсилання. Тобто це декілька днів, зараз це займає декілька годин
Можливість виправити неточності <>	<ul style="list-style-type: none"> •Зміни адрес, реквізитів і округлення потребують оперативних виправлень. Контрагент повідомляє про неточність і отримує правильний документ через 10 хвилин
Збереження коштів	<ul style="list-style-type: none"> • Поштові витрати знизилися, зменшився використаний папір, картриджі
Збереження екології середовища	Електронний документообіг допомагає зменшити використання паперу .що призводить до збереження дерев у екосистемі.

Рисунок 2.5 - Переваги електронного документообігу

Бухгалтери, які працюють із окремими рахунками, можуть використовувати фільтри для пошуку документів, які їм потрібні за певний період часу. Якщо документ знайдено, він переглядається та підписується електронним підписом, та цифровою печаткою, але також можуть не прийняти, забракувати тоді пояснення пишеться у коментарі. У першому випадку документ проходить перевірку та його статус відображається в особистому кабінеті та змінюється на «Підписаний» у сервісі «М.Е.Дос». У другому випадку статус документа змінюється на Відхилено. Всі питання щодо відхилених документів, незалежно від причини, можна вирішити за допомогою електронних коментарів під документом або звернувшись до ТОВ «Транс-Маркет» за номером телефону.

Також, «М.Е.Дос» зменшує можливість підробки паперів, зменшуючи можливість безкарного розкрадання вантажів. Так як це дуже актуально на торговельних підприємствах.

Висновки по розділу 2

1. Організаційно-економічна характеристика підприємства - це будова компанії та її механізм для досягнення цілей, що безпосередньо впливає на ведення обліку та формування облікової політики. Основний вид діяльності ТОВ «Транс-Маркет» - дистриб'юція, оптова та роздрібна торгівля.

2. Бухгалтерію ТОВ «Транс-Маркет» очолює головний бухгалтер якому підпорядковуються бухгалтера з окремих об'єктів обліку та фінансово-економічна служба, також бухгалтера на структурних підрозділах. Прийнята на ТОВ «Транс-Маркет» облікова політика розкрита як окремим наказом та загалом є оптимально сформованою. Також включає положення (додатки), які напряду стосуються обліку комерційної заборгованості.

3. ТОВ «Транс-Маркет» заключає договори стосовно постачання товарів, телекомунікаційних послуг, послуг з перевезення, послуг з ремонту автотранспорту, постачання запчастин, оренди приміщень та інші.

4. ТОВ «Транс-Маркет» в умовах діджеталізації використовує: «1С: Бухгалтерія», «1С:Документообіг», «М.Е.Дос» і «Вчасно», товаро-облікові системи, торговельні модулі; системи управління складами; системи управління вантажоперевезеннями, системи електронного обміну даними, модулів ERP- системи і в системах управління взаємовідносинами з клієнтами - CRM, що передають дані в 1С.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

3.1 Аналіз розрахунків з постачальниками та підрядниками

Аналіз кредиторської заборгованості проводять з метою дослідження зміни стану фінансової звітності підприємства. Таким чином можна передбачити виникнення кризових ситуацій та ефективно керувати оборотними активами. Також, щоб запобігти неплатоспроможності підприємства і можливого банкрутства. Відповідно до Господарського кодексу України передбачено, що матеріально-технічне постачання та збут продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання як власного виробництва, так і придбаних в інших суб'єктів господарювання, здійснюються шляхом укладання договорів купівлі-продажу [37].

Кредиторська заборгованість - це чудова та вигідна альтернатива короткострокового фінансування діяльності підприємства, бо є джерелом безвідсоткового боргового фінансування. Важливим напрямом аналізу кредиторської заборгованості є дослідження складу і структури (табл.3.1).

Характеристику щодо якісних змін кредиторської заборгованості в структурі пасивів підприємства можна отримати за допомогою горизонтального та вертикального аналізу балансу. В результаті здійснення якого обчислюється питома вага певних показників кредиторської заборгованості та їх вплив на загальний результат[45].

Найбільше збільшення в структурі кредиторської заборгованості спостерігається в 2021 році порівняно з даними на 2019 року. Аналізуючи структуру кредиторської заборгованості видно що найбільша питома вага припадає на кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги і до 2021 року спостерігається значне зростання цього показника і становить 95,24 %.

Таблиця 3.1- Аналіз складу та структури кредиторської заборгованості ТОВ «Транс-маркет» за 2019-2021 р.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Абсолютне відхилення, тис.грн (+, -)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1496	19,78	3142	64,15	4579	95,24	3083
розрахунками з бюджетом	94	1,24	33	0,67	-	-	- 94
розрахунками зі страхування	20	0,26	35	0,71	-	-	- 20
розрахунками з оплати праці	82	1,09	138	2,82	141	2,93	59
за одержаними авансами	-	-	14	0,28	40	0,84	40
із внутрішніх розрахунків	-	-	1534	31,32	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	5869	77,63	2	0,05	48	0,99	- 5821
Усього	7561	100,00	4898	100,00	4808	100,00	- 2753

Але можна стверджувати, що збільшення зобов'язань перед постачальниками та підрядниками аж на 3083 тис. грн з однієї сторони є негативним явищем, оскільки це може говорити про те, що підприємство не мало достатньо коштів, щоб вчасно погасити дані зобов'язання. Однак, з іншої сторони -ТОВ «Транс-Маркет» торгівельне підприємство і це позитивно, адже протягом 2021 року фірма закупляла більше товарів для їх подальшої реалізації та кращого функціонування.

Збільшення суми даного розділу в Балансі не в усіх випадках говорить про те, що на підприємстві склалась складна ситуація. Якщо підприємство працює на повну потужність, розвивається та доходи від реалізації продукції товарів, робіт, послуг збільшуються, то в цьому випадку, збільшення поточних зобов'язань паралельно з доходами, не вважається негативною ситуацією, це пояснюється тим, що доходи підприємства збільшуються і воно здатне покривати зобов'язання, така ситуація

склалась і на ТОВ «Транс-Маркет», проаналізуємо вищезазначені показники в динаміці (табл.3.2).

Таблиця 3.2 - Динаміка комерційної заборгованості та доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг) ТОВ «Транс-Маркет» за 2019-2021 рр., тис.грн

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1.Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис.грн.	1496	3142	4579
2.Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тис,грн	80805	141517	195712
3 Коефіцієнт співвідношення р2:р1,	54,01	45,04	42,74

Порівнюючи зміну питомої ваги поточних зобов'язань та зміну доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) бачимо що сума доходів значно перевищують суми зобов'язань в результаті чого підприємство має достатньо коштів для погашення своєї заборгованості, тому зобов'язання не суттєво впливають на діяльність фірми, в 2019 році 54,01 грн доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг приходилось на 1 грн зобов'язань за товари, роботи, послуги; в 2020 році - 45,04 грн в 2021 році -42,74 грн.

Наступним кроком є проведення порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості (табл 3.3).

Таблиця 3.3 - Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Транс-маркет» за 2021 рік, (тис.грн).

Розрахунки	Дебіторська	Кредиторська	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
Заборгованість за розрахунками:				
- за товари, роботи і послуги	12573	3860	8713	-
- з бюджетом	13	-	13	-
- зі страхування	-	-	-	-
- з оплати праці	-	139	-	139
- за виданими / одержаними авансами	114	27	87	-
- із внутрішніх розрахунків	35664	-	35664	-
Інші поточна заборгованість	22	25	-	3
Разом	48386	4051	44477	142

Порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «Транс-маркет» за 2021 рік показало, що загальне перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською становить 44477 тис. грн. і свідчить про порушення платіжної дисципліни покупців. Поточна дебіторська заборгованість перевищила поточні зобов'язання за товари, роботи, послуги на 8713 тис. грн.

Також таке перевищення означає, що фірма відволікає кошти з господарського обороту, в майбутньому це може призвести до потреби залучення кредитів банку і позик, більшого відтермінування платежу, що знижує репутацію в цілому. Такий дисбаланс дебіторської заборгованості ТОВ «Транс-Маркет» означає, що на підприємстві неефективна кредитна політика до покупців; збільшено обсяги реалізації; частина покупців неплатоспроможні. Також фірма зобов'язана сплатити свої зобов'язання перед контрагентами, незалежно чи розрахуються їхні дебітори.

Визначимо коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, щоб бачити чи вистачає тих коштів, які в майбутньому сплатять дебітори, для покриття своїх зобов'язань (табл.3.4).

Таблиця 3.4 - Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги ТОВ «Транс-Маркет» за 2019-2021 р.

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис.грн	8670	10713	14433
2. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис.грн	1496	3142	4579
3. Коефіцієнт співвідношення (p1:p2)	5,79	3,41	3,15

Стан розрахунків вважається нормою, якщо показник співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості відповідає 1 . Адже, тоді кошти які будуть отримані від дебіторів, вистачатиме для покриття зобов'язань перед кредиторами. На ТОВ «Транс-Маркет» перевищу дебіторська заборгованість, що

веде до дисбалансу, але повністю покриває зобов'язання.

Зважаючи на високий темп інфляції та фінансову кризу в сучасних умовах існування підприємству іммобілізована значна частка коштів у дебіторській заборгованості є вкрай не вигідним та сповільнює фінансовий цикл.

Кількісний та якісний стан кредиторської заборгованості можна охарактеризувати системою показників, а саме [34]: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття), період погашення кредиторської заборгованості, коефіцієнт абсолютної ліквідності (табл.4).

Таблиця 3.5 - Розрахунок показників ТОВ «Транс-Маркет»

№	Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	13,10	46,62	39,56
2	Коефіцієнт покриття	4,63	11,37	11,59
3	Період погашення кредиторської заборгованості	27,48	7,72	9,10
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,23	0,16

Визначаючи коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості було використано показник собівартості закупівлі за рік, який взято із внутрішнього звіту підприємства, складеного на основі управлінського обліку.

Зростання коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості ТОВ «Транс-Маркет» показує збільшення швидкості оплати заборгованості підприємством і свідчить про зменшення обсягів розрахунків у кредит що позитивно впливає на діяльність

Коефіцієнт покриття показує залучення зайвих оборотних активів, що веде до зниження показників ефективності використання активів.

Період погашення кредиторської заборгованості ТОВ «Транс-Маркет» показує ефективне управління кредиторською заборгованістю в компанії і період погашення заборгованості до 2021 року знизився до 11 днів, що добре впливає на фінансовий стан і ліквідність.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що якщо термін платежів настане незабаром, то підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку.

Для аналізу платоспроможності потрібно деталізувати чистий грошовий потік відповідно до видів діяльності. Чистий грошовий потік із позитивним значенням в нормі при операційній діяльності, а в інвестиційній нормативне від'ємне значення.

Таблиця 3.6 - Загальна оцінка руху грошових коштів ТОВ «Транс-Маркет» за 2019-2021 роки (тис. грн.)

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Операційна діяльність: надходження вибуття	106325	167339	238634
	103073	177553	240929
Чистий рух грошових коштів	3252	(10214)	(2295)
Інвестиційна діяльність: надходження вибуття	42212	101125	116503
	55126	112525	114552
Чистий рух грошових коштів	(12914)	(11400)	1951
Фінансова діяльність: надходження вибуття	34440	29585	0,00
	24540	7050	0,00
Чистий рух грошових коштів	9900	22535	0,00
Чистий рух грошових коштів за звітний період по підприємству	238	921	(344)
Залишок грошових коштів на початок року	11	249	1170
Залишок грошових коштів на кінець року	249	1170	826

Наявність негативного значення чистого грошового потоку від операційної діяльності у 2020 та 2021 роках відповідно негативно характеризує діяльність торгової компанії: 10 214 тис. грн. та 2295 тис. грн. З іншого боку, зниження більш ніж в чотири рази цього негативного показника оцінюється позитивно з погляду платоспроможності та ефективності касової діяльності, тобто для побудови показників рентабельності (збитковості) на основі чистого грошового потоку.

Деталізація даної інформації забезпечується прямим шляхом розрахунку руху коштів за прямим методом у частині надходження та видатків за товари, роботи,

послуги які є основними в формуванні грошових потоків (табл.3.7).

Таблиця 3.7. Надходження та вибуття грошових коштів за товари ТОВ «Транс-Маркет» за 2019-2021 роки

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Надходження від реалізації товарів	106314	167298	238519
Витрачання на оплату товарів	100204	173003	225896
Результат: перевищення надходження над витрачанням	6110		12623
перевищення витрачання над надходженням		5705	

Прослідковується в 2020 році перевищення витрачання над надходженням грошових коштів на 5705 тис. грн., що пов'язано із збільшенням залишків та зростанням дебіторської заборгованості.

Безперечно, що будь-якому підприємству дуже важливо забезпечити перевищення припливу грошових потоків над їх витрачанням. Інакше у підприємства неминуче збільшиться кредиторська заборгованість, під яку не буде ліквідних активів (грошових коштів). А значить, попереду не буде нічого, окрім краху, що закінчується банкрутством. Але в 2021 році ТОВ «Транс-Маркет» виправило проблему і перевищення вже надходження над витрачанням склало 12623 тис. грн.

Управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги є її аналіз, тому підприємство повинно мати оперативну та об'єктивну інформацію щодо стану заборгованості. Задля досягнення сталого розвитку підприємства потрібно його постійно проводити, застосовувати моніторинг, сучасні методи оцінки, а також впровадити чітку організацію управління кредиторською заборгованістю.

Врегулювання перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською можна досягти при укладанні договорів з покупцями без відстрочення платежу, або ж з авансовими платежами. Також доцільним буде створення відділу за дебіторською та кредиторською заборгованістю. Документообіг слід адаптувати до обраної

інформаційної системи, децентралізувавши відповідальність за формування кредиторської заборгованості та створивши механізми мотивації та стимулювання її скорочення. Від стану розрахунків з постачальниками та підрядниками залежать платоспроможність підприємства та фінансовий стан, тому вона потребує особливої уваги, необхідно вчасно приймати управлінські рішення, уникати конфліктних ситуацій з контрагентами, зміцнити договірні дисципліни, ефективно використовувати свої кошти.

3.2 Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками

Ефективне функціонування кожної економічної одиниці залежить від правильної організації операцій від, яких залежать основні показники діяльності підприємства. Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками дозволить забезпечити своєчасність, якість та правильність таких розрахунків. У ході аудиторської перевірки буде визначено достовірність первинних документів, відповідність вимогам його оформлення та своєчасність його заповнення.

Аудит розрахунків за товари, роботи, послуги слід проводити у чотири етапи (рис3.1).

Аудитор звертає увагу на відповідність якості та кількості отриманої продукції умовам контракту, вчасність надходження товарів, доцільність цін, застосування Підприємством своїх прав при наявності факту порушення умов, задля підтвердження правильності ведення обліку розрахунків. Програма аудиту розрахунків відіграє важливу роль у проведенні аудиту (Додаток Б).

Перевірка документів дозволяє виявляти докази, ступінь достовірності яких коливається відповідно до способів їх одержання та характеру, а при перевірці внутрішніх документів залежить від якості системи внутрішнього контролю.

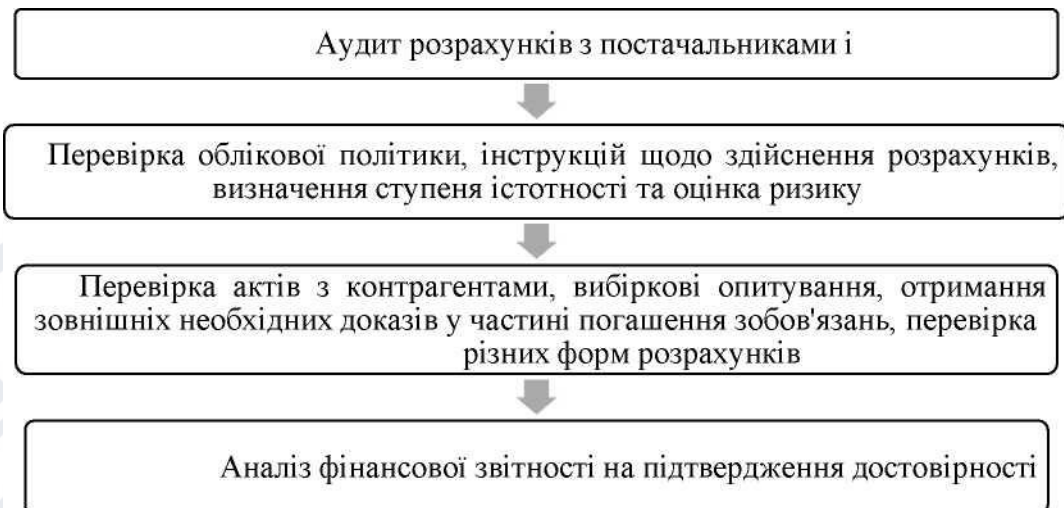

Рисунок 3.1 – Поетапний порядок проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками [51]

Перевірка документації та реєстрація операцій є однією з найвідповідальніших заходів аудиту. При здійсненні цієї перевірки аудитор повинен проконтролювати податкові та облікові реєстри, прибуткові накладні від постачальників, особливо податкові, тому що неправильне їх заповнення спричиняє похибки у відображенні податкового кредиту з ПДВ, що стає причиною штрафів.

Складовою аудиту є контроль за коректністю відображення операцій в обліку. Це дозволяє не лише знаходити похибки, а і виявляти докази їх приховування. Кореспонденції на предмет правильності перевіряють при порівнянні операцій з документами, що повинні їх підтверджувати [48].

Під час аудиту досліджуваної теми найчастішою помилкою є нехтування правилами оформлення документів, перевірка яких дозволяє виявити не тільки неточності у їх складанні, а і зловживання, що стоять за ними. При здійсненні перевірки розрахунків з постачальниками і підрядниками аудитор повинен

проконтролювати деякі облікові моменти (рис. 3.2).

Щодо контролю за відображенням на рахунках залишків заборгованостей, то Фінансово-кризовий стан суб'єкта господарювання характеризується дуже низькими значеннями показників платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості, така перевірка проводиться у спосіб порівняння залишку за відповідним видомна початку і на кінець звітного періоду в балансі.

Рисунок 3.2 - Складові аудиторської перевірки розрахунків з постачальниками і підрядниками

Під час аудиту перевіряється наявність необхідних документів на поставки, контролюється їх законність та дотримання умов проведення, зазначених у договорі. Перевірка якості та кількості поставлених товарно-матеріальних цінностей, наскільки вчасно відбулася поставка, доцільність встановлених цін, також потребують значної уваги. Тобто, аудитор має отримати докази, що доставлені матеріальні цінності були документально оформленими відповідного чинних вимог [56].

Основними завданнями з перевірки правильності оприбуткування цінностей є

перевірка:

- законності розрахунків з контрагентами;
- повноти оприбуткування матеріалів та дотримання вимог оформлення документів на їх придбання;
- виконання строків позовної давності.

Коли аудитор перевіряє оформлення первинних документів на поставку, він повинен проконтролювати заповнення всіх обов'язкових реквізитів, наприклад: назва постачальника та отримувача, суму, кількість, умови договору, наявність підписів

За допомогою вивчення обліку аудитор має змогу намітити вектор подальшої роботи та ті елементи, які вимагають значнішої уваги, через наявні порушення. За визначених процедур аудитор здатний з'ясувати в якій мірі облікова інформація слугує для покращення якості внутрішнього аудиту, а також забезпечити правильність ведення обліку.

Для того, щоб скласти об'єктивну думку про результативність організації обліку, аудитор збирає докази, які необхідні йому. Для цього ним використовуються відповідні прийоми та методи, серед яких: опитування; арифметична перевірка; зустрічна, нормативно-правова перевірки; інвентаризація, аналіз тощо [49].

Варто зазначити, що під час проведення перевірки аудитором можуть бути знайдені типові помилки (рис. 3.3)

При здійсненні перевірки та отриманні доказів, можуть впливати факти порушення, котрі бувають через недотримання чинних нормативних документів, облікової політики, порушення принципів бухгалтерського обліку тощо. Майже всі похибки можна поєднати у дві групи:

- похибки під час бухгалтерського обліку;
- похибки, що дублюються - незнання правил здійснення обліку, податкових законів.

Рисунок 3.3 - Типові помилки у веденні обліку розрахунків зпостачальниками і підрядниками [41]

Аудитор формує незалежний аудиторський висновок щодо якості організації ведення обліку кредиторської заборгованості, правильність оформлення первинної документації, за наявності вказує виявлені помилки та порушення, вже після проведення аудиторської перевірки і отримання доказів. Робоча документація та висновок дозволяють вчасно отримувати інформацію, необхідну для покращення робочого процесу компанії [33].

Для всіх економічних одиниць аудит бухгалтерського обліку, в тому числі і розрахунків з постачальниками та підрядниками виступає важливим елементом успішних результатів. Це впливає з того, що дані розрахунки включають в себе основи цивільного, податкового законодавства, а значить потребують не лише знання обліку. Вищесказане накладає свій відбиток на розрахункові операції і ускладнює здійснення процесу співпраці.

На сьогоднішній день досить часто можуть мати місце деякі негативні моменти:

- дефекти відображення в обліку операцій;
- халатність працівників;

— використання повноважень для власних цілей тощо.

Особливого значення набуває покращення організації контролю та перевірок даного об'єкта бухгалтерського обліку, адже вищезгадані та інші негативні моменти накладають свій слід на результат розрахункових операцій та дисципліну [28].

Доцільно створити систему внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками, що входить до компетенцій одного з бухгалтерів підприємства (Додаток А), визначеними обов'язками, правами та відповідальністю, як внутрішнього контролера (рис. 3.4)

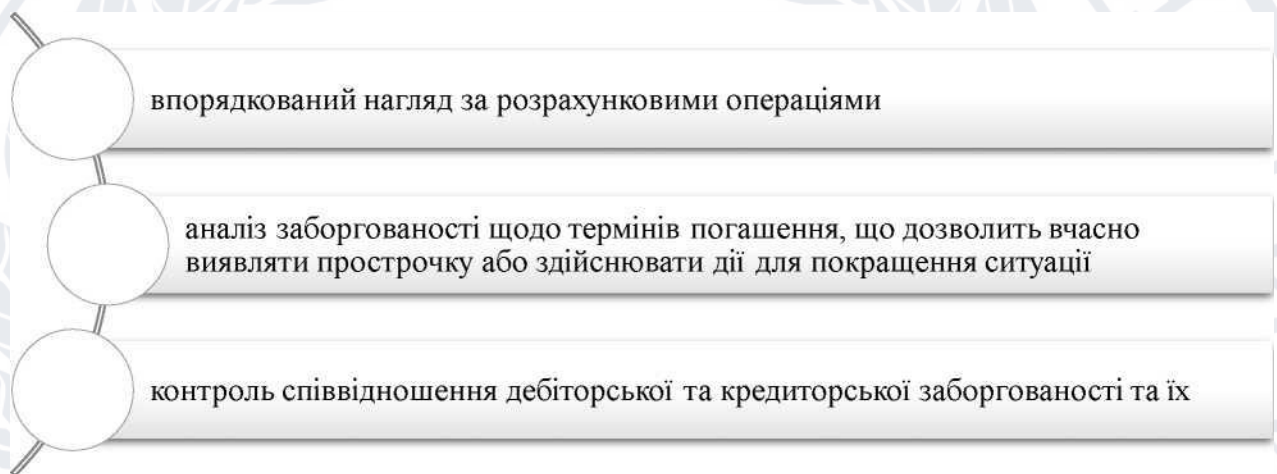

Рисунок 3.4 - Напрямки внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками

На практиці запровадження такої системи дозволить підприємству:

- здійснювати плідну діяльність, забезпечити стійкість і розвиток, в умовах впливу зовнішніх та внутрішніх факторів;
- якісно застосовувати ресурси у виробництві;
- реагувати і знижувати грошові ризики в керівництві підприємством;
- адаптуватися до умов ринку завдяки інформаційному забезпеченні, що відповідає нинішньому ринку [42].

Аналіз та контроль розрахунків дозволить управлінському відділу концентрувати уваги на проблемних моментах розрахунків та погашення зобов'язань, доцільності формування резервів та відображення у звітних документах [49].

Сучасні програмні забезпечення займають значне місце при здійсненні аудиторських перевірок. З їх допомогою в аудиторів з'являється можливість виконати перевірку з урахування найменших деталей і скласти високоякісний висновок з пропозиціями та рекомендаціями щодо виправлення помилок. При цьому зменшуються витрати на перевірку та час. Використання суб'єктами господарювання програмних забезпечень принесе наступні переваги (рис. 3.5).

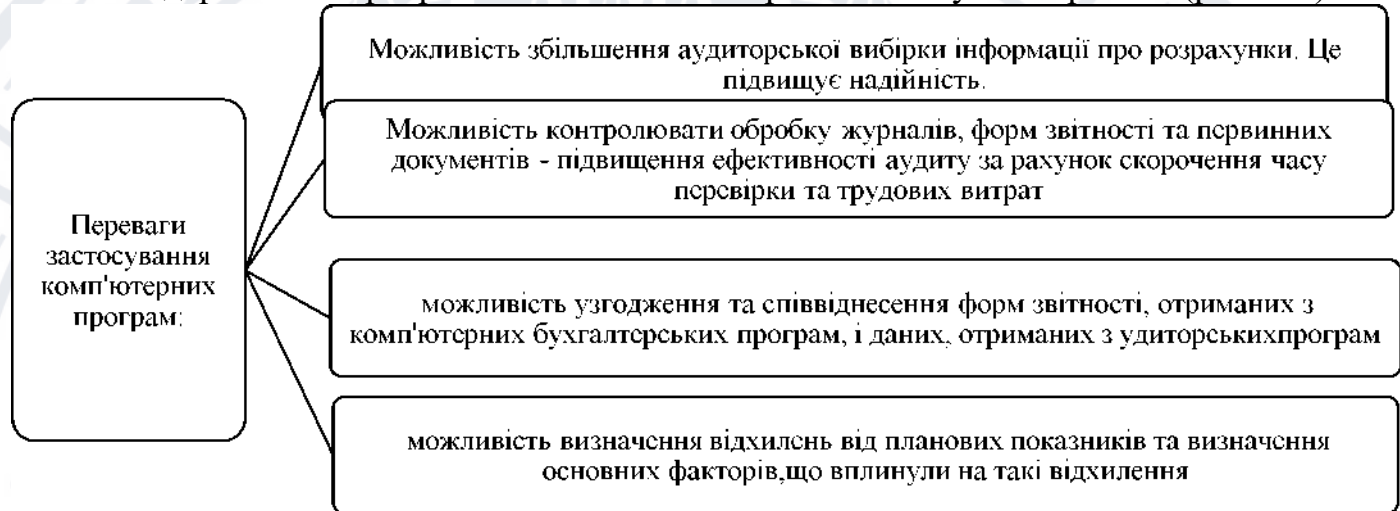

Рисунок 3.5 - Переваги застосування комп'ютерних програм

Система внутрішнього контролю даного об'єкту обліку матиме на меті обґрунтування правдивості даних щодо строків зобов'язань, використовуючи безпосередньо запити до контрагентів, вивчення договорів, опитування працівників підприємства, котрим доступна необхідна інформація.

Неможливо уявити аудиторську діяльність без застосування інформаційних технологій. І вітчизняні, і зарубіжні фірми, що надають подібні послуги, намагаються автоматизувати свою роботу на різних рівнях. Використання спеціальних програм впливає і на конкурентоспроможність фірми, що займається перевітками або використовує їх для роботи [46].

Тому доцільно використовувати програмне забезпечення для проведення аудиту, що має багато опцій та дозволить оптимізувати процес аудиторської перевірки розрахунків з контрагентами та отримати максимально ефективні результати.

При врахуванні особливостей діяльності підприємства до комп'ютерних програм

можуть ставитися такі вимоги, як: можливість гнучкості програми; присутність сучасних інструментів перевірок; наявність з'єднання з обліковими програмними забезпеченнями у частині баз даних; ергономічність програми.

3.3 Шляхи вдосконалення обліку та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками

На сучасному етапі розвитку економічних відносин розрахунки за товари, роботи, послуги відіграють важливу роль в загальній системі операцій по розрахунках і є вагомим елементом бухгалтерського обліку, так як здійснюють вплив на формування матеріальної частини забезпечень підприємства.

Одним і небагатьох ресурсів інформації щодо існуючого стану розрахунків між фірмами виступає налагоджена система бухгалтерського обліку. На сьогоднішній день досить часто виникають проблеми у частині термінів виплати платежів, сумі погашення, виникненні прострочених зобов'язань тощо. Тому вирішення подібних питань в деякій мірі належить до сфери здійснення обліку.

На першому етапі здійснення співпраці з контрагентами економічна одиниця обирає для себе постачальника чи підрядника. Варто зазначити, що процес вибору контрагента є дуже відповідальним. Від вибору залежить і умови співпраці, і якість товару, і майбутні результати. Деякі вітчизняні науковці рекомендують на цьому етапі притримуватись певних критеріїв вибору [41]. Проаналізувавши, обрали критерії які допоможуть суб'єкту господарювання у виборі (рис. 3.6).

Це деякі додаткові умови вибору контрагента окрім стандартних: розташування, гарантійне обслуговування, упаковка (для матеріальних цінностей) тощо. За бажанням підприємство може використовувати якісь допоміжні критерії, які вважатиме необхідними.

Врахування цих критеріїв у виборі дозволить підприємству врахувати всі тонкощі діяльності підприємства-продавця, умови співпраці та допоможе уникнути форс-мажорів та розчарувань.

1	ТОВ «Сандора»	Чіпси «Lays»	23.04.2020	19.04.2022	600,00	0,00	600,00	0,00
			Передоплата					
2	ПАТ «ІДС»	Пиво	24.04.2020	28.04.2022	240,00	100,00	240,00	100,00
			Після отримання					
3	ТОВ «Олга- Торг»	Міцний алкоголь	25.04.2020	30.04.2022	480,00	250,00	730,00	0,00
			Після отримання					
Всього					1320,00	350,00	1570,00	100,00

Запропонований документ має високу ефективність при використанні, адже надає змогу відслідковувати заборгованість за кожним контрагентом і дозволяє отримувати інформацію про те, кому, скільки і головне коли платить підприємство, кредиторську заборгованість за попередні поставки, а також вплив виплат, і їх прострочення на сальдо на кінець місяця.

Досить часто на підприємстві виникає порушення строків погашення платежів, що з часом впливає на подальші результати діяльності, співпрацю з контрагентами [31]. Тому пропонується використовувати наступний документ для систематизації простроченої заборгованості (табл. 3.8).

Таблиця 3.9 - Внутрішній реєстр простроченої кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги підприємства

№ з/п	Постачальник	Сума боргу з ПДВ	Дата погашення заборгованості		Відхилення, +, - (гр.4 - гр.3)	Причини відхилень
			за графіком (договором)	фактично		
1	ТОВ «Сандора»	1500,00	05.05.2020	23.05.2020	18	Брак коштів
2	ПАТ «ІДС»	750,00	08.05.2020	04.05.2020	-4	Передплата
3	ТОВ «Олга-Торг»	500,00	16.05.2020	18.05.2020	2	Безвідповідальність

Всього	20	
--------	----	--

Враховуючи те, що дана аналітична таблиця несе в собі інформацію про суму заборгованості, фактичні терміни оплати, відхилення в погашенні за кожним контрагентом, а також причини прострочення оплати рахунків, вона дозволить вчасно відслідковувати найчастіші мотиви та уникати їх в майбутньому, а також вчасно виплачувати грошові кошти.

При дослідженні впливу кредиторської заборгованості на забезпечення безперервної діяльності доцільним є використання кластерного аналізу за допомогою економіко-математичного методу для виявлення груп схожих об'єктів багатокритеріальної оптимізації. Це передбачає аналіз однотипних підприємств в порівнянні показників дотичних до розрахунків з постачальниками та підрядниками. Такий підхід дає змогу знайти групи схожих об'єктів у вибірці та об'єднати їх у кластери для прийняття управлінських рішень. Ідентифікацію кластерів було проведено за допомогою комп'ютерного аналізу великої кількості змінних. Такий аналіз є важливою передумовою збільшення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства незалежно від його розміру в нових умовах існування.

Для кластерного аналізу було взято 20 вітчизняних підприємств, в яких відповідно до класифікації видів економічної діяльності основним є торгівля, та сформована система з 10 показників із фінансової звітності, які пов'язані з розрахунками з постачальниками та підрядниками, а саме: гроші та їх еквіваленти; дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги; запаси; поточні забезпечення; короткострокові зобов'язання; поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг; капітальні інвестиції; чистий фінансовий результат.

Показники для зручності представлені $X_1, X_2, X_3, \dots, X_{10}$ (додаток Д), дають змогу дослідити скільки коштів є в підприємства та чи ефективно воно покриває розрахунки за товари, роботи, послуги. Адже, прострочення термінів веде до висування штрафних

санкцій до підприємства, в результаті чого можна зменшити економічні вигоди та чистий прибуток в майбутньому. Також для простеження за співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості: значна перевага дебіторської заборгованості створює загрозу для фінансової стабільності компанії та потребує залучення додаткових коштів. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до банкрутства компанії. Перенесенням даних додатка В виконали стандартизацію числових показників в спеціалізованій програмі STATISTICA. Після чого дані набувають середнє значення 0 і стандартне відхилення 1, що дає змогу розділити підприємства на кластери.

Деревоподібну кластеризацію методом Joining (tree clustering) із евклідовою метрикою (Euclidean distances), за правилом Варда (Ward's method) реалізовано у вигляді дендрограми (рис. 3.7).

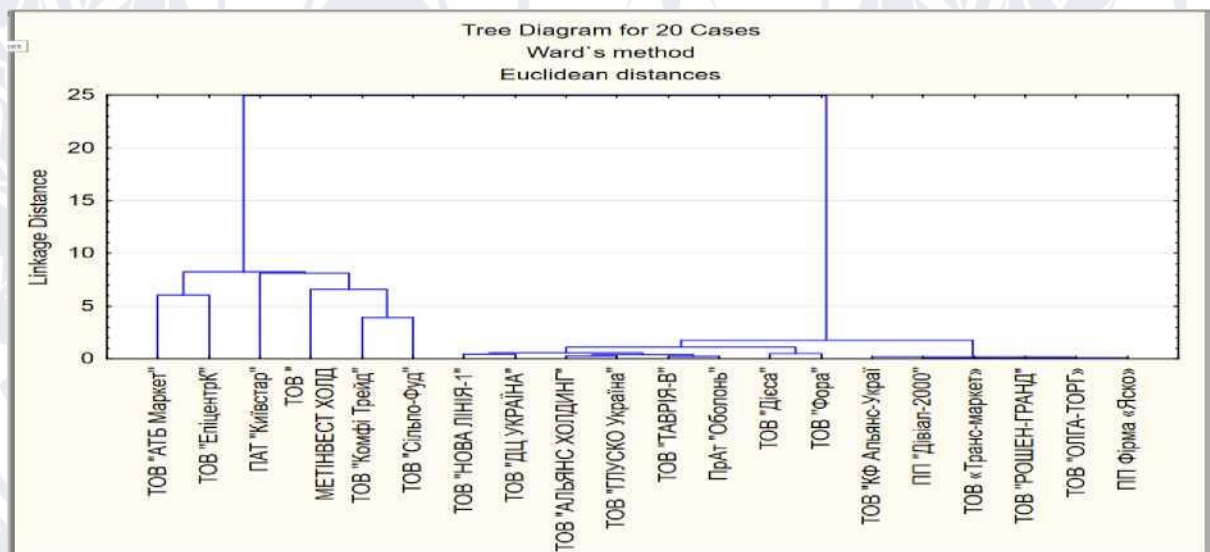

Рисунок 3.7 - Дендрограма кластеризації показників за методом Варда

Дендрограма показала, що відсутня однорідність за обраними показниками, тому вони можуть бути використані для сегментації, тому доцільно розділити на 3 кластери. Після чого проведено аналіз за методом k-середніх (рис. 3.8).

Дендрограма і метод k-середніх відобразили ідентичний розподіл. Тому ділимо підприємства на кластери:

1 група: ТОВ «АТБ маркет», ТОВ «Епіцентр К», ПАТ «Київстар», ТОВ

«Метінвест Холдинг» ТОВ «Комфі Трейд», ТОВ «Сільпо-фуд»;

2 група: ТОВ «Нова лінія 1», ТОВ «ДЦ Україна», ТОВ «Альянс Холдинг», ТОВ «Глуско Україна», ТОВ «Таврія В», ПрАТ «Оболонь», ТОВ «Дієса», ТОВ «Фора»;

3 група: ПП Фірма «Яско», ТОВ «Олга-Торг», ТОВ «Рошен -Гранд», ТОВ «Транс-Маркет», ПП «Дівіал-2000», ТОВ «КФ Альянс-Україна»;

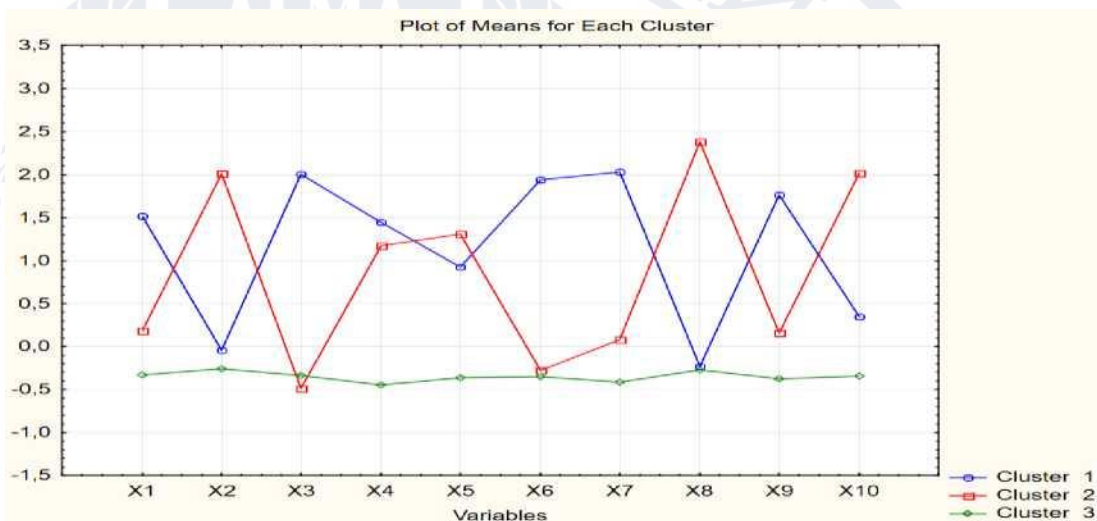

Рисунок 3.8 - Графік розподілу підприємств на 3 кластери за показниками

Перший кластер показує, що показники підприємств 1 групи є нестабільними та різко коливаються. Другий кластер це підприємства також із значними скачками показників, що є позитивно, адже одні значення прямо не впливають на інші.

Детальніше проаналізуємо третій кластер до якого і відноситься ТОВ «Транс-Маркет», показники якого у співставленні з іншими є стабільним в усіх аспектах, це не надто хороша тенденція. Грошові кошти не можуть бути негайно використані для оплати поточних зобов'язань та для погашення кредиторської заборгованість за товари, роботи, послуги зокрема. Однак вкладаються гроші в запаси, що в майбутньому приведе до економічних вигід.

Точка дебіторської заборгованості за товари роботи послуги перевищує комерційну заборгованість. Це вказує на те, що підприємства 3 групи відволікають кошти з господарського обороту, в майбутньому це може призвести до потреби залучення кредитів банку і позик, більшого відтермінування платежу, що знижує

репутацію в цілому[62]. Це може бути наслідками неефективної кредитної політики до покупців; збільшенням обсягів реалізації; частина покупців неплатоспроможні. Також фірми зобов'язані сплачувати свої зобов'язання перед постачальниками, незалежно чи розрахуються їхні дебітори.

Точка чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг вище ніж всі показники це свідчить про роботу підприємства на всю потужність і позитивного чистого фінансового результату.

Тому кластерний аналіз має велике значення для проведення аналітичних досліджень, оскільки він може перетворювати великі обсяги різноманітної інформації в упорядковану та дає змогу проаналізувати схожі за діяльністю підприємства. ТОВ «Транс-Маркет» потрібно намагатися покращити показники, щоб потрапити до першої чи другої групи, які є більш успішними.

Висновки за розділом 3

1. Аналіз кредиторської заборгованості виявляє проблеми в діяльності підприємства і може сприяти управлінським рішенням у питаннях: зміцнення договірної дисципліни; підвищити корпоративну відповідальність за своєчасну та повну оплату всіх зобов'язань. прискорення обороту коштів; ефективного використання тимчасово вільних коштів.

2. Перевірка правильності та законності розрахунків з контрагентами являється важливою складовою розвитку будь-якого суб'єкта господарювання. Вчасне проведення аудиту допомагає у формуванні правдивої інформація про господарський стан економічної одиниці, в тому числі і про зобов'язання перед контрагентами та дає можливість виявляти неточності у веденні обліку розрахунків та попередити їх виникнення у майбутньому, а також розробити пропозиції щодо покращення стану.

3. Використання пропозицій дозволить підприємству згрупувати інформацію про виникнення заборгованостей та її прострочення, вживати заходи для уникнення причин, підвищувати власну конкурентоспроможність, бути більш привабливим для

співпраці та покращувати фінансове становище. Також більш відповідальний підхід до вибору контрагентів дозволить зробити прийняти оптимальне рішення та ефективно співпрацювати, уникати проблем в майбутньому.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження обліку, аналізу та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками торговельного підприємства були зроблені такі висновки:

1. Основними контрагентами підприємств при закупівлі товарів є Постачальники - це фізичні або юридичні особи, що забезпечують постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, МШП, палива, запасних частин), виконують роботи чи надають послуги.

2. Розрахунки з постачальниками відносяться до поточних зобов'язань підприємства. Залежно від терміну погашення розрахунки з постачальниками поділяються на поточні та довгострокові. Відображаються в обліку із застосуванням принципу обачності, безперервності та оцінюються за сумами виставленими до погашення, у розмірі недисконтованої суми грошових коштів або їх еквівалентів.

3. Основні документи для обліку: договір, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, довіреності.

4. Здійснення аудиту дозволяє прослідкувати та контролювати стан розрахунків з контрагентами, розробляти шляхи уникнення та попередження прострочення заборгованості та інших проблемних ситуацій.

5. Встановлено, що розрахункові операції з постачальниками регламентуються сукупністю нормативно-правових актів різних груп, однак вимагає більш ретельного аналізу і допрацювань, через: відсутність чіткого законодавчого закріплення контролю виконання договірних зобов'язань; наявністю протиріч між різними нормативними актами, відсутністю чіткої методики організації.

6. Організаційно-економічна характеристика підприємства - це будова

компанії та її механізм для досягнення цілей, що безпосередньо впливає на ведення обліку та формування облікової політики. Основний вид діяльності ТОВ «Транс-Маркет» - дистрибуція, оптова та роздрібна торгівля.

7. Бухгалтерію ТОВ «Транс-Маркет» очолює головний бухгалтер якому підпорядковуються бухгалтера з окремих об'єктів обліку та фінансово-економічна служба, також бухгалтера на структурних підрозділах.

Прийнята на ТОВ «Транс-Маркет» облікова політика розкрита як окремим наказом та загалом є оптимально сформованою, але необхідно доопрацювати певні моменти, тому потребує вдосконалення, зокрема: наявність підпису керівника та печатки підприємства; удосконалення посадових інструкцій, покращення положення про ведення претензійно-позовної роботи, затвердити перелік пов'язаних осіб.

8. ТОВ «Транс-Маркет» заключає договори стосовно постачання товарів, телекомунікаційних послуг, послуг з перевезення, послуг з ремонту автотранспорту, постачання запчастин, оренди приміщень та інші.

9. З'явилося ряд проблем з постачанням в умовах дії воєнного стану зокрема: затримка в поставках, проблеми із логістикою, відключення електроенергії, збільшення браку, збільшення витрат, дефіцит певних груп товарів, блокування податкових накладних, подорожчання, репутаційні ризики. Вони в цілому негативно впливають на фінансовий стан.

10. ТОВ «Транс-Маркет» в умовах діджиталізації використовує: «1С: Бухгалтерія», «1С:Документообіг», «М.Е.Дос» і «Вчасно», товаро-облікові системи, торговельні модулі; системи управління складами; системи управління вантажоперевезеннями, системи електронного обміну даними, модулів ERP- системи і в системах управління взаємовідносинами з клієнтами - CRM, що передають дані в 1С.

11. Аналіз кредиторської заборгованості виявляє проблеми в діяльності підприємства і може сприяти управлінським рішенням у питаннях: зміцнення договірної дисципліни; підвищити корпоративну відповідальність за своєчасну та повну оплату всіх зобов'язань. прискорення обороту коштів; ефективного використання тимчасово

вільних коштів.

12. Перевірка правильності та законності розрахунків з контрагентами являється важливою складовою розвитку будь-якого суб'єкта господарювання. Вчасне проведення аудиту допомагає у формуванні правдивої інформації про господарський стан економічної одиниці, в тому числі і про зобов'язання перед контрагентами та дає можливість виявляти неточності у веденні обліку розрахунків та попередити їх виникнення у майбутньому, а також розробити пропозиції щодо покращення стану.

13. Запровадження внутрішнього реєстра розрахунків за кожним контрагентом та реєстра простроченої кредиторської заборгованості дозволить вчасно відслідковувати найчастіші проблеми несплати та уникати їх в майбутньому.

14. Покращення організації контролю та перевірок розрахунків створенням системи внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками дозволить забезпечити недопущення проблем в обліку. Та застосування автоматизованої програми для проведення аудиту пришвидшить перевірку та збільшить аудиторську вибірку, контролюватиме реєстри .

15. Використання пропозицій дозволить підприємству згрупувати інформацію про виникнення заборгованостей та її прострочення, вживати заходи для уникнення причин, підвищувати власну конкурентоспроможність, бути більш привабливим для співпраці та покращувати фінансове становище. Також більш відповідальний підхід до вибору контрагентів дозволить прийняти оптимальне рішення та ефективно співпрацювати, уникати проблем в майбутньому

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Гончарук Р. П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/46968/43305>
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30.01.2000 р. № 20 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>
4. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
5. Ужва А. М. Ефективна модель аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства. Економіка та держава. 2012. №4. С. 1-4.
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності URL: www.minfin.gov.ua.
7. Бондаренко О.М., Масюк І.І. Дисконтування довгострокової кредиторської заборгованості. URL: <http://www.economics.in.ua/>
8. Хмельов О. Бухгалтерський облік. Національний ун-т, Інтелект-Захід: підручник. / за заг. ред. Хмельов о. Львів, 2016. 820 с.
9. Власова І. О. Договірна основа взаємин з постачальниками. Дебет-Кредит. Київ, 2014. №27. С. 18-20.
10. Облік кредиторської заборгованості. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/16chalyuk_buhgalterskyj_oblik_2_chastyny/buhg_1/51.htm
11. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999р. №996 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/996-14>
12. Податковий Кодекс України від 05.01.2011р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

13. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затвердженій постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z086099>

15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій та Інструкція про його застосування від 30. 11.1999 р. №291 (зі змінами та доповненнями).

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

17. Положення «Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затвердженого постановою Правління Національного банку України, від 15.12.2004 р. № 637 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 30.01.2000 р. № 20 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти" № 559 від 30.11.2001 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/zl050-01>
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.99 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 “Вплив змін валютних курсів”, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>
24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013
26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: розкриття і подання». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029
27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015
28. Шмигель О. Є. Особливості розроблення облікової політики торговельного підприємства. Інноваційна економіка. 2021. №3-4. С. 159-163.
29. Азрилияна А. Н. Управління кредиторською заборгованістю підприємств. Фінанси України. Харків, 2013. № 12. С. 24-36.
30. Облікова політика підприємства : навч посіб. / за ред.: В. П. Пантелеєв, Сніжко О.С. - Київ: Центр учбової літератури, 2015. 312 с.
31. Сухарев А.Я. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і

звітність. Облік та аудит: підручник. / за заг. ред. Сухарев А.Я. Київ, 2011. 976с.

32. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч посіб. / за ред.: Н.І.Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін.. - Київ: Центр учбової літератури, 2016. 620 с.

33. Парашутін Н.В., Козлова Е.П. Теорія і практика формування облікової політики. Карт-бланш: монографія. Тернопіль, 2013. 315 с.

34. Економічний аналіз: навч посіб. / за ред.: Ю.Д. Чацкіс. Житомир: 1111 Рута, 2013. 680 с.

35. Облік і звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб/ за ред.: Онишко Д. Д. - Тернопіль, 2015. 302 с.

36. Сук П. Організація обліку розрахункових операцій. Економіка. Фінанси. Право. Київ, 2014. № 10. С. 17-19.

37. Киян А.В., Ярмолюк О.Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками і підрядниками. Знання: підручник. Київ, 2016. 487 с.

38. Демченко Я.М., Прохорова В.М. Енциклопедія бухгалтерського обліку. “А.С.К. ”. Київ, 2014. №54. 256 с.

39. Власова І. О. Договірна основа взаємин з постачальниками. Дебет-Кредит. Київ, 2014. №27. С. 18-20.

40. Облік кредиторської заборгованості. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/16chalyuk_buhgalterskyj_oblik_2_chastynty/buhg_1/51.htm

41. Товарно-транспортна накладна. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2017/december/issue-50/article-32651.html>

42. Актзвірки взаєморозрахунків. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7563-akt-zvrki-vzamorozrahunkv-z-kontragentom>

43. Кредиторська заборгованість: особливості обліку. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/9795> (дата звернення: 20.11.2020).

44. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 9 «Фінансові інструменти». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016

45. Хмельов О.П. Управління дебіторською і кредиторською заборгованістю. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/70.pdf

46. Відносні показники фінансової звітності. URL: <https://www.fmalon.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyky-fmansovoi-stiikosti>

47. Бондаренко О.М., Масюк І.І. Методика проведення аудиту. Формування та списання дебіторської та кредиторської заборгованості. URL: <http://www.efp.in.ua/uk/journal-item/274>

48. Савченко А. М., Коротаєва І. Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна». Modern Economics. 2019. № 18. С. 174-180.

49. Шарапа О. М. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. 2019. №6. С.91-101.

50. Редько О.М. Методи аудиторської практики. Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Херсон, 2015. № 12. С. 203-206.

51. Редько О.М. Процедури аудиту як основа професійної практики. URL: <http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php>

52. Боденчук Л.Б., Кулікова С.М. Управління та аналіз кредиторської заборгованості в умовах пандемії. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. №4 С87-99

The background features a large, light gray watermark of the seal of Dnipro National University. The seal is circular and contains the text "ДНЕПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ" at the top and "ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА" at the bottom. In the center, there is a shield with a scale of justice, a star, and a rose. Above the shield is a banner with "ALMA MATER". Below the shield are two banners with the Latin motto "NOMEN EST OMEN" and the Ukrainian motto "ІМ'Я ЗОБОВ'ЯЗУЄ".

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з постачальниками та
підрядниками на ТОВ «Транс-Маркет»

№ п/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Оплачено рахунки постачальників та підрядників:		
	- готівкою з каси	631	301
	- з поточного рахунку в національній валюті	631	311
	- акредитивами й чеками з розрахункових чекових книжок	631	313
	- видані короткострокові векселі	631	621
	- підзвітними особами	631	372
	- за рахунок кредитів банку (короткострокового, середньострокового, довгострокового)	631	50, 60
2	Залік сум у зменшення заборгованості перед постачальником за попередньо виданими авансами	631	371
3	Списано кредиторську заборгованість, за якою минув термін позовної давності	631	717
	Оприбутковані товарно-матеріальні цінності, які надійшли: матеріали, паливо, будівельні матеріали, запасні частини, МШП:		
	- без ПДВ	20, 22	631
	- на суму ПДВ	641	631
5	Акцептовано рахунки за роботи та послуги:		
	- за ремонт основних засобів (поточний та капітальний) без ПДВ	23	631
	- споживання на виробничі потреби води, газу, електроенергії, тепла	23	631
	- споживання на адміністративні потреби води, газу, електроенергії, тепла	92	631
	- на суму ПДВ	641	631
6	Акцептовано рахунки транспортної організації за доставку придбаних товарно матеріальних цінностей:		
	- без ПДВ	20, 22	631
	- на суму ПДВ	641	631
7	Придбано основні засоби:		
	- без ПДВ	152	631
	- на суму ПДВ	641	631
8	Пред'явлена претензія постачальника і підрядниками з відшкодування збитків	374	631
9	Повернення сум постачальниками та підрядниками	311	631

ДОДАТОК Б
Відображення в обліку витрат майбутніх періодів

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Здійснено оплату оренди за вересень — жовтень 2022 року	371	311
2. Відображено податковий кредит з ПДВ (на підставі зареєстрованої податкової накладної)	641	644
3. Віднесено оплату оренди за вересень — жовтень до витрат майбутніх періодів	39	631
4. Списано податковий кредит	644/1	631
5. Відображено залік заборгованостей	631	371
6. Уключено до витрат орендну плату за серпень 2022 року (на підставі акта наданих послуг)	92	631
7. Списано податковий кредит	644/1	631
8. Відображено залік заборгованостей	631	371
9. Уключено до витрат орендну плату за вересень 2022 року (за підсумками вересня)	92	39
10. Уключено до витрат орендну плату за жовтень 2022 року (за підсумками жовтня)	92	39

ДОДАТОК В
Програма аудиту розрахунків з постачальниками
та підрядниками

№ з/п	Етап аудиторської перевірки	Виконавець
1	Перевірка заборгованості у Головній книзі та в облікових регістрах	
2	Контроль наявності актів звірки і їх порівняння з рахунками синтетичного та аналітичного обліку	
3	Надсилання запитів на підтвердження зобов'язань	
4	Порівняння розбіжностей між відповідями на запит і актами звірень і рахунками обліку	
5	Контроль наявності договорів на передоплату	
6	Перевірка первинних документів на предмет правильності їх оформлення і вчасного подання в бухгалтерію	
7	Контроль повноти погашення заборгованості	
8	Аудит виплати заборгованості за товарообмінними операціями	
9	Контроль правильності відображення заборгованості у фінансовій звітності	
10	Перевірка наявності претензій по кредиторській заборгованості	
11	Виявлення наявності простроченої заборгованості та причин її виникнення	
12	Контроль результатів інвентаризації заборгованості	
13	Виконання вибіркової перевірки для контролю накладних, рахунків, що отримано від постачальників з інформацією бухгалтерського обліку	
14	Здійснення суцільної перевірки нестач і псування товарів з вини постачальника	

15	Пошук невідображеної заборгованості за допомогою тесту відсікання	
----	---	--

ДОДАТОК Г

Витяг з посадової інструкції щодо завдань та обов'язків, прав, відповідальності внутрішнього контролера

Завдання та обов'язки

1. Контролює додержання вимог щодо збереження товарного вигляду завантажуваних товарів, веде облік журналу претензій, а також скарг відвідувачів.
2. Забезпечує виконання працівниками складу нормативних, керівних і методичних документів, що видаються по підприємству.
3. Складає акти перевірки згідно норм і критеріїв обслуговування замовників складу визначених внутрішніми документами, наказами підприємства.
4. Здійснює контроль за якістю, своєчасністю, виконання працівниками складу своїх посадових обов'язків.
5. Здійснює оперативний облік надходження і реалізації товарно-матеріальних цінностей, контролює своєчасність відвантаження товарів за договорами постановок, зворотної тари.
6. Оформляє акти претензій та іншу документацію обліку товарно-матеріальних цінностей.
7. Бере участь у проведенні інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.

Права

Контролер має право:

1. Ознайомлюватися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності.

2. Ознайомлюватися з документами, що визначають його права та обов'язки за посадою, критерії оцінки якості виконання ним посадових обов'язків.

3. Доповідати керівництву про всі виявлені порушення та недоліки в межах своєї компетенції.

4. Вносити на розгляд керівництва підприємства пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язані з обов'язками, що передбачені цією інструкцією.

Відповідальність

Контролер відповідає за:

1. Якість і своєчасність виконання покладених на нього цією посадовою інструкцією обов'язків.

2. Достовірність поданих звітів.

3. Дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства.

4. Дотримання інструкції з охорони праці, протипожежної безпеки і виробничої санітарії.

Додаток Д
Система показників пов'язаних з постачальниками та підрядниками вітчизняних підприємств для проведення кластерного аналізу (тис. грн.)

Назва підприємства	Гроші та їх еквіваленти.	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	Запаси	Поточні забезпечення	Короткострокові зобов'язання	Кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	Собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг	Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг	Капітальні інвестиції	Чистий фінансовий результат: прибуток, збиток
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀
ПП Фірма «Яско»	2675	25422	9263	9100	15813	24347	183998	204626	9040	204626
ТОВ «Сільпо-фуд»	1091012	3207687	5622338	304681	19057480	14440624	47249897	64402634	123481	- 3114238
ТОВ «Епіцентр К»	642802	2182479	15389033	539038	22223615	16290054	35593670	50382485	3692156	3171204
ТОВ «Олга-торг»	7261	13333	125428	1067	179648	583	783765	902505	0,00	3209
ТОВ «Рошен-Гранд»	4367	30195	10547	849	27065	19742	222266	270848	0,00	2354
ТОВ «Атб Маркет»	3506283	1192	6423708	357141	23783762	2418069	92747990	123 864 393	2307660	5768666
ТОВ «Фора»	325524	297076	1010715	93080	3761386	445421	12583863	12239872	23322	-39023
ПАТ «Київстар»	1219310	664512	51347	96396	8571612	1281398	8468288	25001245	929662	10369859
ПРАТ «Оболонь»	10695	286204	914584	26212	2088817	661136	4136008	5464827	9324	76798
ТОВ «КФ Альянс-Україна»	224	69909	353849	537	468317	269266	618827	710031	1209	2170
ПП «Дівіал-2000»	26454	321	16335	603	27915	306	217154	295230	12174	5779
ТОВ «Глушко Україна»	29439	101992	105345	7738	1293152	30604	5753021	5959665	79	-20482
ТОВ «Метінвест Холдинг»	1357	33909218	248	601358	45416082	115590	20104883	24774879	96475	2953068
ТОВ «ДЦ Україна»	150959	66610	687943	74991	532978	1	2223880	2200007	56019	-4869
ТОВ «Діеса»	225062	1133073	1861109	46123	5700263	-	9358322	11402820	3115	-343761
ТОВ "Нова лінія-1"	274584	112173	1759106	25606	2062964	37688	3865323	4585002	9000	34084
ТОВ "Таврія-В"	16364	53597	1103873	3829	1278022	99557	1261481	1308517	-	41832
ТОВ «Альянс Холдинг»	197387	34130	180566	47360	476833	154867	3160283	4010385	2421	211203
ТОВ «Комфі Трейд»	1515361	472631	502465	311702	40074086	3442573	1384466	16170708	12552	80767
ТОВ «Транс-маркет»	1170	8670	20272	180	5078	3142	108121	141517	-	2752

ДОДАТОК Е

Статут ТОВ «ТРАНС-МАРКЕТ»

ДОДАТОК Ж

Комплексна звітність ТОВ «ТРАНС-МАРКЕТ» за 2019-2021рр.